

Lalə Şövkət hərəkət qabiliyyətini itirib

"Lalə xanım xroniki ürək xəstəliyindən əziyyət çəkir. Hazırda Bakıda ev şəraitində həkim nəzarətindədir. Səhətində müsbətə doğru ciddi bir irəliləyiş yoxdur".

Bu sözləri "Teleqraf.com"-a ləğv edilmiş Azərbaycan Liberal Partiyasının (ALP) sabiq lideri, keçmiş dövlət katibi Lalə Şövkətin oğlu Sidqi Şövkət deyib. "Lalə xanım 2020-ci ildə ürək əməliyyatı keçirib.

(səh. 4)

Sumqayıtda faciə

91 yaşlı qadın 9-cu mərtəbədən yığılaraq ölüb

Sumqayıtda hündürükdən yıxılan 91 yaşlı qadın ölüb.

Hadisə 9-cu mikrorayonda qeydə alınıb. 1933-cü il təvəllüdü Tamella Hüseyn qızı Mehdizadə yaşadığı binanın 9-cu mərtəbəsindən yerə yıxılıb. O, hadisə yerində keçirilib. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Sumqayıtda partlayış

Dağıntılar altından 6 nəfər sağ çıxarılib

Sumqayıt şəhəri, 13-cü mikrorayon ərazisində yerləşən mənzildə baş verən partlayış nəticəsində 6 nəfər xilas edilərək xəstəxanaya yerləşdirilib.

Bu barədə Fövqəladə Hallar Nazirliyi və Baş Prokurorluğun partlayış hadisəsi barədə birgə məlumatda deyilir. Hazırda onların müalicəsi davam etdirilir.

№ 222 (6223) 2024-cü il

Qiyməti 40 qəpik

ŞƏRQ

Günəş Şərqdən doğur!

www.sherg.az 4 dekabr 2024-cü il (çərşənbə)

İran ərazisindən keçəcək yol gündəmdədir

Ceyhun Bayramov həmkarı ilə ikitərəfli layihələri müzakirə edib

3 dekabr 2024-cü il tarixində Azərbaycan Respublikasının xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Xarici İşlər Nazirləri Şurasının 28-ci iclasında iştirakı çərçivəsində İran İslam Respublikasının xarici işlər naziri Seyid Abbas Araqçı ilə görüşüb.

XİN-dən bildirilib ki, görüşdə Azərbaycan və İran arasında mövcud əməkdaşlıq gündəliyində duran məsələlər, iqtisadiyyat, ticarət, enerji təhlükəsizliyi, nəqliyyat-kommunikasiya sahələri üzrə birgə layihələr, habelə regional və beynəlxalq təhlükəsizlik məsələləri müzakirə olunub.

(səh. 2)

Türkiyə Azərbaycana yeni səfir təyin edib

Türkiyə Azərbaycana yeni səfir təyin edib. Bu barədə Türkiyə mediası diplomatik mənbələrə istinadən məlumat yayıb.

Məlumatla görə, Türkiyə Maarif Vəqfinin sədri Birol Akgünün Azərbaycana səfir təyin edilməsinə qərar verilib.

Bundan başqa Türkiyənin İtaliya, Almaniya, BƏƏ və İordaniyaya da yeni səfir təyin etdiyi bildirilir.

Qeyd edək ki, hazırda Türkiyənin Azərbaycandakı səfiri Cahit Bağcıdır.

İrəvanın gedişlərinin bir qırılma nöqtəsi olacaq

Bilmək olmur ki, Paşinyan hökuməti sülhə hazırlaşır, yoxsa müharibəyə

Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan müxalifətin Qarabağa bağlı ona ünvanladığı ittihamlara yenidən cavab verib.

Baş nazir "Dağlıq Qarabağ respublikası" adlı "dövlətin" olmadığını bir daha təkrarlayıb. O qeyd edib ki, Qarabağın "müstəqil dövlət" olduğunu desələr də, heç bir ölkə tanımayıb: "Bizə dost və dost olmayan ölkələr də bu

haqda danışıqlar, lakin heç biri tanımayıb. Üstəlik, satqınlıqda ittiham edirlər. Mən deputat olanda dedim ki, Qarabağ müstəqil dövlət deyil, Qarabağ Azərbaycandır. Dedilər xeyr, Qarabağ Azərbaycan deyil. Dedim ki, Qarabağ Ermənistanıdır, dedilər xeyr, Ermənistan da deyil. Yaxşı, Qarabağ Azərbaycan deyil, Ermənistan deyil, müstəqil deyil, bəs onda nədir? Hər kəs 9 ay

hamilə qala bilər, amma 9 aydan sonra nəse baş verməlidir: ya uşağ doğulmalıdır, ya da doğulmasa, daşıyıcının ölümünə səbəb olacaq, yaxud qeysəriyyə ilə doğulacaq. Yeni nəse olmalıdır. Hamiləliyi daha 9 ay uzatmaq absurd yanaşmadır". Paşinyan son 4 ildə hər gün özünə bir sual verdiyini və bir cavab tapdığını deyib...

(səh. 3)

Rusiya işıqları söndürə bilər

Avropa ciddi şəkildə kibermüharibəyə hazırlaşır

Nüvə münaqişəsi və ya silahlı hücum təhlükəsi ilə mübarizə aparmaqdan əlavə, Avropa indi 21-ci əsrdən doğulmuş yeni düşmənlə: kibermüharibə ilə mübarizə aparmalıdır.

"Şərq" xarici mediaya istinadən xəbər verir ki, Rusiya və Çin kimi ölkələrin kibernetik təhlükəsi Avropa ölkələrini narahat etməkdədir.

Keçən həftə britaniyalı nazir Rusiyanın onsuz da aktiv olan kibernetik əməliyyatlarının daha ciddi sahələrə sıçramasının mümkün olduğunu söyləyib. Britaniya rəsmisi, "Kibermüharibə sabitliyi poza və zərər verə bilər.

(səh. 5)

Ermənistan həqiqətləri üzvləri

Qərbi azərbaycanlıların ahı erməni diplomatlarını daim kabus kimi izləyəcək

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İrqi ayrışdırıcı təşkilatın İrqi ayrışdırıcı təşkilatının 114-cü sessiyası çərçivəsində Ermənistanın dövrü məruzəsinə baxış keçirilib.

Dekabrın 2-də baxışın ilk günündə Komitə üzvü Çunq Çinsunq Ermənistanın məruzəsinə Azərbaycanla bağlı çox sayda iddiaların yer aldığına təəccüblənərək, Ermənistanda bir nəfər azərbaycanlının belə yaşadığı halda sənəddə Azərbaycana bu qədər yer ayrılmasına aydınlıq gətirilməsini sorğu edib.

(səh. 2)

Mənzil bazarında qiymətlər artıb

Bu ilin III rübündə mənzil bazarında qiymət indeksi II rübə nəzərən 3.8% artıb.

Bu barədə Trend Mərkəzi Bankın "Pul siyasəti icmalı"na istinadən xəbər verir.

Bildirilib ki, mənzil bazarında qiymət indeksi II rübə nəzərən ilkin mənzil bazarında 4.3%, təkrar mənzil bazarında isə 3.7% artıb.

"Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatlarına əsasən, 2024-cü ilin yanvar-sentyabr ayları ərzində ümumi mənzil bazarında ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə qiymət indeksi 9.2%, o cümlədən ilkin mənzil bazarında 10.3%, təkrar mənzil bazarında isə 9.1% artıb", - deyir məlumatda qeyd olunub.

Maşınların arasında qorxuludur

Kübra Əliyeva motosikletlərdən şikayət etdi

Əməkdar artist Kübra Əliyeva motosikletlərdən şikayət etdi.

Aktrisa bu haqda "Günə son" proqramında danışıb.

"Yaxşı olardı ki, motosiklet yolu olardı. Dünyanın hər yerində olduğu kimi... Onlar maşınların arasından gəzməzdi. Qorxuludur. Həm öz, həm də sürücülərin həyatını təhlükədə qoyurlar" deyir, K.Əliyeva bildirir.

Düşmənin dilini bilmək lazımdır

Yaxşı olardı ki, Qarabağ Universitetində də erməni dili tədris olunsun

(səh. 4)

Küçədə işləyən şəxslərə 450 manat maaş verilir

Qüdrət Həsənzadə: "Onlar dəfələrlə mənə yaxınlaşıb bu məsələni Milli Məclisdə qaldırmağımı təklif edirlər"

(səh. 5)

Məhəmməd Saleh Əhməd Turiq Azərbaycan ərazilərinin işğaldan azad edilməsi münasibətilə Prezident İlham Əliyevi təbrik edərək, bu yaxınlarda Qarabağa səfərini məmnunluqla xatırlayıb və bundan şərəf duyduğunu deyib. Səfir dövlət başçısının rəhbərliyi ilə orada aparılan bərpa və quruculuq işlərinin böyük heyranlıq doğurduğunu vurğulayıb, qısa müddətdə şəhərlərin salınmasının, yol-nəqliyyat qovşaqlarının, tunellərin ərsəyə gətirilməsinin Azərbaycan dövlətinin gücünün bir daha təzahürü olduğunu qeyd edib.

Diplomat Yəmənin hər zaman Azər-

Yəmənin hər zaman Azərbaycanın yanında olub

Səfir etimadnaməsini Prezident İlham Əliyevə təqdim edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 3-də Yəmənin Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Mehəmməd Saleh Əhməd Turiqin etimadnaməsini qəbul edib.

Səfir etimadnaməsini dövlət başçısına təqdim edib.

Prezident İlham Əliyev səfirlə söhbət edib.

Dövlət başçısı COP29 zamanı Yəmənin vitse-prezidenti ilə görüşünü xatırladaraq, bunun əlaqələrimizin tarixində bu səviyyədə ilk görüş olduğunu qeyd etdi və orada müzakirə olunan məsələlərin həyata keçirilməsinin əhəmiyyətini vurğulayıb.

Prezident İlham Əliyev ilk növbədə beynəlxalq müstəvidə qarşılıqlı dəstəyin davam etdirilməsinin, iqtisadi sahədə, o cümlədən ticarət, sərmayə qoyuluşu və digər istiqamətlərdə imkanların araşdırılmasının zərurətini bildirib.

Səfir əvvəlcə Yəmənin Prezident Şura-

sının sədri Rəşad Mehəmməd Əl-Aliminin salamlarını və Azərbaycan xalqının rifahı ilə bağlı yeni uğurlar arzusunu Prezident İlham Əliyevə, həmçinin Yəmənin xalqının salamlarını Azərbaycan xalqına çatdırıb. Dövlətimizin başçısı salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Yəmənin Prezident Şurasının sədrinə çatdıracağı xahiş edib.

Məhəmməd Saleh Əhməd Turiq, eyni zamanda, bu günə qədər beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində Yəməni göstərən dəstəyə görə Prezident İlham Əliyevə minnətdarlığını bildirdi və bunu yüksək qiymətləndirdiklərini deyib.

Səfir COP29-un çox yaxşı səviyyədə təşkilatla bağlı təbriklərini ifadə edərək vurğulayıb ki, bu tədbir dövlətimizin başçısının müdrik rəhbərliyini bütün dünyaya göstərmiş, COP29-da iştirak edənlər Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanın gücünün, qüdrətinin bir daha şahidi olublar.

baycının yanında olduğunu deyərək, iki qardaş ölkə arasında əlaqələrin möhkəmləndirilməsi ilə bağlı səylərini əsirgəməyəcəyini bildirib. Səfir Yəmənin iqtisadi sahədə də Azərbaycanla əməkdaşlıq etməkdə maraqlı olduğunu vurğulayıb və bununla bağlı ölkəsinin iş adamlarının Azərbaycana səfərinin təşkilinin önəmini qeyd edib.

Hələ sovet dövründə Azərbaycanda Yəməndən çoxsaylı tələbənin təhsil aldığı və həmin mütəxəssislərin müxtəlif sahələrdə Yəmənin inkişafına töhfə verdiklərini deyən səfir yəməni tələbələrini ölkəmizdə təhsil almaları üçün davam etdirilməsinin vacibliyinə toxunub.

Söhbət zamanı Azərbaycanın və Yəmənin beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində uğurlu əməkdaşlığı qeyd olundu, iqtisadiyyat, ticarət, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət və digər sahələrdə işbirliyi imkanlarının araşdırılmasının vacibliyi bildirilib.

Fransa mühəndisliyinin izləri görünür

Ermənistan hibrid müharibəyə hazırlaşır

Ermənistan hərbiçiləri Yuxarı Şorça (Basarkeçər rayonu) kəndində yeraltı tunellər qazmaq qərarına gəliblər. Yerli mənbələrin məlumatına görə, burada məqsəd erməni hərbiçilərinin açıq hədəfə çevrilməsinin qarşısını almaqdır.

Bununla əlaqədar birləşmiş tunnel sisteminin qurulması planlaşdırılır.

Qeyd edək ki, Ermənistan xarici dövlətlər tərəfindən silahlandırılmaqda davam edir. Digər tərəfdən, hazırda sülhün imzalanması da qeyri-müəyyən görünür.

Maralıdır, Ermənistan yeni müharibəyə hazırlaşır?

Politoloq Turab Rzayev "Şərq"ə deyib ki, tunelin qazılması hərbi məqsədlərə xidmət edir: "Ermənilərin bunda çox böyük təcrübəsi var. Biz hələ Qarabağı azad edəndə, xüsusilə Füzuli rayonu istiqamətində ermənilərin çox möhkəm və kompleks dəmir-beton konstruksiyalı sığınacaq, nəqliyyat sistemlərinin olduğunu gördük. Burada Fransa mühəndisliyinin izləri var. Prezident İlham Əliyev bunları dəfələrlə həm yerli, həm də xarici mətbuat nümayəndələrinə nümayiş etdirib. Basarkeçər rayonunda

da oxşar sistemlər qurulacaq. Ümumiyyətlə, bu, Ermənistanın daxili işidir, öz ərazilərində möhkəmlənmə işləri aparır. Digər tərəfdən, Ermənistanın daimi olaraq müharibəyə hazırlaşması heç də müsbət niyyətdən xəbər vermir. Həmçinin Ermənistan kütləvi şəkildə xaricdən silahlanır. Ən son Yunanıstandan Ermənistan "S-300 PMU-1", "Tor-M1" və s. silahları gətirildi. Bu fonda Ermənistanın hibrid müharibəyə hazırlaşdığı müşahidə edilir. Çünki erməni ordusu fərqli hərbi və təhlükəsizlik təlimlərində iştirak edir. Həmçinin sərhəddəki dəmir-beton konstruksiyalarının, yeni tunellərin yaradılması müharibə hazırlıqlarından xəbər verir. Lakin indiki halda Ermənistan ordusunun

Azərbaycan ordusu qarşısında müharibəyə başlaya biləcək qabiliyyətdə olduğunu düşünürəm. Ermənistan ATƏT-in kvotasını pozmaq üçün öz silahlarının çoxunu Qarabağ bölgəsində saxlayırdı. Biz müharibə vaxtı onların çoxunu məhv etdik və ya "Hərbi Qənimətlər Parkı"nda nümayiş etdirdik. Nəzərə alaq ki, Ermənistan ordusu hərbi ehtiyatlarının əksər hissəsini itirib, 44 günlük müharibədə böyük zərər alıb. Hələ bir müddət Azərbaycana qarşı hərbi əməliyyatlara başlamaq üçün kifayət qədər özünə güc tapmayaçaq".

Politoloqun sözlərinə görə, bütün bu addımlar Ermənistanın gələcəkdə belə bir aqressiyaya hazırlaşacağını göstərir: "Ona görə də Azərbaycan maksimum şəkildə Ermənistanı xəbərdarlıq etməlidir. Kütləvi silahlanmadan, bu cür dəmir-beton konstruksiyalı tunellər və s. inşa etdirməkdən çəkindirməyə çalışmalıdır. Eyni zamanda Ermənistanın silahlanmasını və hazırlıqlarını beynəlxalq ictimaiyyətin gündəliyinə çıxarmalıdır. Sülh danışıqlarında bundan qarşı tərəfə təzyiqliki kimi istifadə etməlidir".

Aynur Babazadə

ABŞ-nin yeni Suriya planı

İranla Əsəd arasında ixtilaf yaradacaq oyun hazırdır

Suriyada Prezident Bəşər Əsəd qüvvələri ilə müxalif qruplar arasında qarşıdurma şiddətlənməkdə davam edir. ABŞ yeni strategiyaya üzərində işləyir. "Reuters"-in məlumatına görə, ABŞ və Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Əsəd İrandan uzaqlaşacağı və Hizbullah silah yollarını kəsəcəyi təqdirdə ona qarşı sanksiyaları ləğv etməyi düşünür.

"Şərq" xarici KİV-ə istinadən xəbər verir ki, Suriyada münaqişələr davam edərkən, mümkün ssenarilər müzakirə olunmağa başlayıb.

"Reuters"-in məlumatına görə, məsələdən xəbəri olan beş nəfər ABŞ və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin (BƏƏ) İrandan uzaqlaşaraq Livan Hizbullahına silah göndərmə yollarını kəsəcəyi təqdirdə Suriya Prezidenti Bəşər Əsədə qarşı sanksiyaları ləğv etmək imkanını nəzərdən keçirdiyini bildirib.

Mənbələr ABŞ-nin Suriyaya qarşı tətbiq etdiyi hərtərəfli sanksiyaların 20 dekabrda başa çatması və İsrailin Livandakı Hizbullah və Suriyadakı İran aktivləri də daxil olmaqla, Tehranın regional şəbəkəsinə qarşı apardığı kampaniya ilə əlaqədar danışıqların son aylarda intensivləşdiyini vurğulayıb.

Danışıqlar noyabrın 28-də Əsəd əleyhinə silahlı qrupların Hələbə daxil olmasından əvvəl baş tutub.

Mənbələrin fikrincə, müxalif qrupların

yeni irəliləyişi Əmirlik və ABŞ təşəbbüsünün istifadə etmək məqsədi daşdığı Əsədin İrandan müttəfiqliyindəki zəifliyini əlamətidir.

Bununla belə, mənbələr bildirirlər ki, Əsəd əks-hücumda İrandan köməyi qəbul edərsə, bu, iki ölkə arasında gərginlik yaratmaq səylərini çətinləşdirə bilər.

İrandan xarici işlər naziri Abbas Əraçqi Əsədə dəstək üçün dünən Suriyaya səfər edib və BƏƏ Prezidenti Şeyx Məhəmməd Bin Zayed Əl Nəhyan həftə sonu son hadisələrlə bağlı Əsədlə telefonla danışdı.

İki ABŞ mənbəsi, dörd suriyalı və livanlı həmsöhbət və iki xarici diplomat "Reuters" agentliyinə bildirdilər ki, ABŞ və BƏƏ Əsədlə İrandan arasında ixtilaf salmağa çalışır və bu, ona 2011-ci ildə başlayan vətəndaş müharibəsi zamanı

ölkəsinin böyük bir hissəsini geri qaytarmağa kömək edib. Suriya hökuməti və Ağ Ev "Reuters"-in suallarına cavab verməyib. BƏƏ Bin Zayed Əsədlə telefon danışıqları ilə bağlı açıqlamasına istinad edib.

BƏƏ, sünnilərin başlıqlı etdiyi üsyanı yatırmaq üçün ərəb olmayan şiə İrandan köməyini qəbul etdikdən sonra onu sıxışdıran sünni müsəlman ərəb dövlətləri arasında Əsəd üçün aparıcı rol oynadı.

Əmirliklər Əsədi 2022-ci ildə, Ərəb Liqası Suriyanın üzvlüyünü bərpa etməzdən əvvəl müharibə başlayandan bəri ərəb ölkəsinə ilk səfərini qəbul etdi.

Mənbələr bildirib ki, BƏƏ çoxdan Əsədi İrandan uzaqlaşdırmağa ümid edir və Suriya ilə ticarət əlaqələri qurmaq istəyir, lakin ABŞ sanksiyaları bu səyləri engəlləyib.

Tehrandan brifinq alan yüksək səviyyəli regional diplomat deyib ki, İran "bəzi ərəb ölkələrinin Suriyanı Tehrandan uzaqlaşdırmaqla İrandan təcrid etmək üçün pərdəarxası səyləri" barədə məlumatlandırılıb.

Diplomat əlavə edib ki, bu səylər Vaşinqtondan mümkün sanksiyaların aradan qaldırılması təklifləri ilə bağlıdır.

Turan

İran ərazisindən keçəcək yol gündəmdədir

Ceyhun Bayramov həmkarı ilə ikitərəfli layihələri müzakirə edib

3 dekabr 2024-cü il tarixində Azərbaycan Respublikasının xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Xarici İşlər Nazirləri Şurasının 28-ci iclasında iştirakı çərçivəsində İran İslam Respublikasının xarici işlər naziri Seyid Abbas Araçqi ilə görüşüb.

XIN-dən bildirilib ki, görüşdə Azərbaycan və İran arasında mövcud əməkdaşlıq gündəliyində duran məsələlər, iqtisadiyyat, ticarət, enerji təhlükəsizliyi, nəqliyyat-kommunikasiya sahələri üzrə birgə layihələr, habelə regional və beynəlxalq təhlükəsizlik məsələləri müzakirə olub.

Nazir Ceyhun Bayramov İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Xarici İşlər Nazirləri Şurasının 28-ci iclasının yüksək səviyyədə təşkilinə, habelə Təşkilata uğurlu sədrliyə görə İran tərəfini təbrik edib.

Nazir Ceyhun Bayramov iki ölkə arasında tarixi qonşuluq, dostluq, mədəni bağlara əsaslanan əməkdaşlığın inkişafında ali və yüksək səviyyəli dialoqun, qarşılıqlı maraqa keşib edən məsələlərin müzakirəsinin vacibliyini qeyd edib.

Xüsusilə energetika və nəqliyyat dəhlizləri sahəsində Azərbaycan-İran əməkdaşlı-

ğının inkişafı istiqamətində bir sıra vacib təşəbbüslərin həyata keçirildiyi, əldə olunan razılıqların və onların icrasının əhəmiyyəti qeyd olub. İran ərazisindən keçəcək Azərbaycan Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə Şərqi Zəngəzur iqtisadi bölgəsini əlaqələndirəcək regional nəqliyyat və infrastruktur layihələrinin əhəmiyyəti diqqətə çatdırılıb.

Regional və beynəlxalq çoxtərəfli platformalar, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, Qoşulmama Hərəkatı, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində əməkdaşlığın gücləndirilməsinin vacibliyi vurğulanıb.

Görüş zamanı, həmçinin qarşılıqlı maraqa doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Ermənistan həqiqətlərlə üzləşməli olacaq

Qərbi azərbaycanlıların ahı erməni diplomatlarını daim kabus kimi izləyəcək

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İrqi ayrı-seçkiliyin ləğv edilməsi üzrə Komitəsinin 114-cü sessiyası çərçivəsində Ermənistanın dövrü məruzəsinə baxış keçirilib.

Dekabrın 2-də baxışın ilk gündə Komitə üzvü Çunq Çin-sunq Ermənistanın məruzəsində Azərbaycanla bağlı çox sayda iddiaların yer aldığına təəccüblənərək, Ermənistanın bir nəfər azərbaycanlına belə yaşamadığı halda sənəddə Azərbaycana bu qədər yer ayrılmasına aydınlıq gətirilməsini sorğu edib. Ermənistan nümayəndə heyətinin rəhbəri, bu ölkənin xarici işlər nazirinin müavini Vahan Kostanyan suala cavab verməkdə çətinlik çəkərək, məktəb kurikulumunun Ermənistanın yaşamadığını təsdiq edib, sənəddə Azərbaycanla bağlı yazılanların məruzənin mahiyyətinə uyğun olmayan təhlükəsizlik və siyasi vəziyyətlə əlaqələndirməyə çalışıb. Məruzəçi Ermənistanın faşist rejimi ilə əməkdaşlıq etmiş və insanlığa qarşı cinayətlər törətmiş Qaregin Njde kimi insanlara heykəlin ucaldılması barədə Komitəyə məlumatların daxil olduğunu da bildirdi. Bu xüsusda, Ermənistan məktəb kurikulumunun tarixin bütün aspektlərini necə nəzərə aldığı və ayrı-seçkilik olmadan tolerantlıq mühitini necə təşviq etdiyini sorğu edib. Çıxışında ölkəsinin tolerantlıq diyarı olduğunu sübut etməyə çalışan Ermənistan nümayəndə heyətinin rəhbəri, bu ölkənin xarici işlər nazirinin müavini Vahan Kostanyan sualın ağırlığını hiss edərkən, məktəb kurikulumunun yeni-dən nəzərdən keçirildiyini bildirməyə məcbur qalıb. Q.Njdenin adını deməyə belə çəkinən V.Kostanyan istinad edilən şəxsin məhz XX əsrin əvvəlində, daha sonradan

Ermənistan nümayəndəsi üzləşdiyi pərt vəziyyətdən diplomatik hiyləgərliklə çıxmağa çalışsa da, buna nail ola bilməyib

rin zorakılıqla qovulması, deportasiya edilməsi faktının BMT rəsmisi səviyyəsində işə edilməsi tarixi ədalətin yavaş-yavaş öz yerini tutduğunu göstərir.

Ekspertin sözlərinə görə, Ermənistan nümayəndəsi üzləşdiyi pərt vəziyyətdən diplomatik hiyləgərliklə çıxmağa çalışsa da, buna nail ola bilməyib. "Heç bir Ermənistan rəsmisi, o cümlədən bu ölkənin Baş naziri Nikol Paşinyanı diplomatik don geyinmək sərt həqiqətlər qarşısında aciz duruma düşməkdən xilas edə bilməz. 1987-91-ci illərdə azərbaycanlıların öz doğma yurdları olan Qərbi Azərbaycan torpaqlarından Ermənistan dövləti tərəfindən qovulması ən yeni tarixin danılmaz faktıdır. Rəsmi İravan bu tarixi ədalətsizlik qarşısı, öz qeyri-erməni əsilli vətəndaşlarına qarşı barbarcasına davranışını heç ne ilə ört-basdır edə bilməz. Qərbi azərbaycanlıların deportasiya edilməsi beynəlxalq qurumlar tərəfindən də təsdiqlənib. Elə həmin beynəlxalq qurumların kürsülərindən Azərbaycana qarşı həyasızcasına iftiralər yağdıran ermənilər deportasiya, etnik təmizləmə və soyqırım həqiqətləri ilə üzləşməli olurlar. Qərbi azərbaycanlıların etnik təmizləməyə, xocalıların soyqırımına maraz qalması faktları Ermənistan liderlərini də, erməni diplomatlarını da daim kabus kimi izləyəcək. Onlar hər yerdə bu acı həqiqətlərlə üzləşməli olacaqlar".

İsmayıl Qocayev

Ərdoğanla Putin telefonla danışıqlar aparıb

Tərəflər Suriyadakı son vəziyyəti müzakirə ediblər

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Rusiya prezidenti Vladimir Putinlə telefon danışıqları aparıb. "Şərq" xəbər verir ki, dialoq zamanı Türkiyə-Rusiya ikitərəfli əlaqələri ilə yanaşı, Suriyadakı son hadisələr, global və regional məsələlər müzakirə edilib.

Prezident Ərdoğan Türkiyənin Suriyanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləməyə davam etdiyi halda, Suriyada ədalətli və qalıcı həll üçün səy göstərdiyini, bölgədə diplomatiya üçün daha çox yer açılmasının vacib olduğunu, Suriya rejiminin münafiqsinin həlli ilə məşğul olmasının vacibliyini bildirdi. Bu müddətdə siyasi həll prosesi olduğunu vurğulayıb.

Prezident Ərdoğan Suriyadakı son hadisələrin kontekstində ən mühüm məsələnin mülki əhalinin zərər görməməsi, Suriyanın daha böyük qeyri-sabitliyin qaynığı olduğunu, Türkiyənin Suriyada əmin-amanlığın təmin edilməsi üçün əlinəndən gələni etdiyi bildirir. Prezident Ərdoğan, Türkiyənin Suriyadakı son hadisələrdən faydalanmağa çalışdığına diqqətli PKK və onun himayə etdiyi təşkilatlarla mübarizədə qətiyyətli mövqeyini davam etdirəcəyini bildirib.

Turan

İrəvanın gedişlərinin bir qırılma nöqtəsi olacaq

Ermenistanın Baş naziri Nikol Paşinyan müxalifətin qarabağla bağlı ona ünvanladığı ittihamlara yenidən cavab verib. Baş nazir "Dağlıq Qarabağ respublikası" adlı "dövlətin" olmadığını bir daha təkrarlayıb. O qeyd edib ki, Qarabağın "müstəqil dövlət" olduğunu desələr də, heç bir ölkə tanımayıb:

"Bizə dost və dost olmayan ölkələr də bu haqda danışırlar, lakin heç biri tanımayıb. Üstəlik, satqınlıqda ittiham edirlər. Mən deputat olanda dedim ki, Qarabağ müstəqil dövlət deyil, Qarabağ Azərbaycandır. Dedilər xeyr, Qarabağ Azərbaycan deyil. Dedim ki, Qarabağ Ermənistandır, dedilər xeyr, Ermənistan da deyil. Yaxşı, Qarabağ Azərbaycan deyil, Ermənistan deyil, müstəqil deyil, bəs onda nədir? Hər kəs 9 ay hamilə qala bilər, amma 9 aydan sonra nəşə baş verməlidir: ya uşağ doğulmalıdır, ya da doğulmasa, daşığıncının ölmünə səbəb olacaq, yaxud qeysəriyyə ilə doğulacaq. Yeni nəşə olmalıdır. Hamiləliyi daha 9 ay uzatmaq absurd yanaşmadır". Paşinyan son 4 ildə hər gün özünə bir sual verdiyi və bir cavab tapdığı deyib: "Əgər biz Qarabağ məsələsinə daha 9 ay uzatmaq məntiqli ilə hərəkət etsəydik, yanlış olardı. Mən bizim siyasətimizin doğru, yaxud yanlış olduğunu demirəm. Onu deyirəm ki, yeganə variant bu idi və bu, bizə dövlətimizi qorumaq şansı verir". Paşinyan qeyd edib ki, bütün bunları kənara qoyub, ölkənin maraqları naminə fəaliyyət göstərmək lazımdır: "Dövlətin konkret məsuliyyət zonası, konkret beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazisi var, yalnız və yalnız həmin ərazinin maraqlarına uyğun fəaliyyət göstərir".

Qeyd edək ki, Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh sazişi mətni üzərində danışıqlar davam edir. Rəziləşdirilməmiş maddələr qalmaqdadır. Müzakirələr aparılacaq, İrəvan hökumətinin qeyri-müəyyənliyi səbəbindən yekun nəticə əldə olunmur.

Bilmək olmur ki, Paşinyan hökuməti sülhə hazırlaşır, yoxsa müharibəyə

Narahatlığa səbəb olan digər məsələ isə Ermənistanın silahlanması, hərbi xərcləri artırmasıdır. İrəvanın Qərb və Rusiya arasında var-gəl etməsi, hər iki tərəfə oynaması, Avropa İttifaqının "xüsusi missiyası"ndan əl çəkməməsi də prosesi qəlizləşdirən amillərdəndir.

Keçmiş xarici işlər naziri Tofiq Zülfüqarov deyib ki, Nikol Paşinyan ara-sıra ictimaiyyət qarşısına açıq suallarla çıxır və maraqlı bəyanatlar səsləndirir. Səbiq XİN rəhbəri vurğulayıb ki, Paşinyan erməni toplumuna haqlı sual edir ki, onlar hansı Ermənistanın, mifik, yoxsa real Ermənistanın vətəndaşlarıdır: "İndiyədək heç bir erməni siyasətçi cavab verə bilmir ki, o, hansı Ermənistanın təmsilçisidir. Ermənistan hökuməti sülh və silahlanma məsələsində də ziddiyyətli addımlar atır. Bir tərəfdən sülhdən danışır, paralel olaraq silahlanır, ağır hərbi texnikalar əldə edirlər. Bilmək olmur ki, Paşinyan hökuməti sülhə hazırlaşır, yoxsa müharibəyə. Ermənistanın hansı sərhədlər daxilində suveren dövlət qurmaq düşüncələri də qeyri-müəyyəndir.

Ermənistan müstəqil dövlət kimi ortaya çıxandan sonra İrəvanın siyasətinin böyük hissəsi, gücü və potensialı digər ölkələrin, kənar oyunçuların hesabına baş verirdi. Son illərdə Ermənistanın təhlükəsizliyini və Azərbaycan torpaqlarının işğal altında qalmasını təmin edən tərəf Rusiya idi. İndi isə Ermənistan və Rusiya arasında münasibətlər kəskinləşib. Rusiya istəmir ki, ermənilərin siyasi ambisiyalarına dəstək versin, bu yolda pullar xərçələsin, öz siyasi imkanlarını İrəvana sərf etsin. Ermənilər indiki axtarışdadır ki, görsünlər Rusiyanın yerini kim

tutacaq? Qərb ölkələri Cənubi Qafqazda iki dövlətin ərazisindən rus qoşunlarının çıxmasında maraqlıdır. Hazırda həm Gürcüstan ərazisində, həm də Ermənistanın rus qoşunları qalmaqdadır. Azərbaycan ərazilərini tam şəkildə öz imkanları ilə qoruyur, təhlükəsizliyini təmin edir. Ermənistan Qərbin bölgəyə gəlməsində və bu yolla Rusiyanın sıxışdırılıb çıxarılmasında maraqlı olduğu üçün Avropa İttifaqının "xüsusi missiyası"ni öz ərazisinə yerləşdirib. Ermənistan Rusiyanın çətin vəziyyətdə olduğunu və ondan istədiyini ala bilmədiyini görür. Ona görə də çalışır ki, bu vəziyyətdən istifadə edərək Qərbdən nələrsə qopartsın. Ötən müddət ərzində yalvar-yaxarla Qərbdən 200 milyon dollar yardım alıblar".

T.Zülfüqarovun qənaətinə, əslində, Qərb də fərqi yoxdur ki, İrəvanın haqiqi məqsədi Rusiyanı tamamilə uzaqlaşdırmaq deyil: "Ermənilər sadəcə Zvartnos hava limanından 20-30 nəfər rus əsgərinin oradan çıxarılıb

ölkənin başqa bölgəsinə aparılması ilə işlərini bitmiş hesab edirdilər. İrəvan hökuməti gah KTMT, MDB sammitlərinə qatılır, gah da görüşlərdən imtina edir. Ermənistanın iki rus hərbi bazası var. Bu ölkəyə gələn hər xarici vətəndaş təyyarənin pəncərəsindən rus hərbi təyyarələrini görürlər. Ermənistanın hava hücumundan müdafiə sistemləri də kənardan - Rusiyadan idarə olunur. Sərhədlərini də rus əsgərləri qoruyur. Elə bir sahə yoxdur ki, Rusiya orada olmasın. Buna baxmayaraq, Ermənistanın guya Rusiyadan "uzaqlaşması" təbliğ olunur. Ermənistanla Rusiya arasında iqtisadi mal mübadiləsi bir il ərzində 4-5 dəfə artıb. Yeni bunların hamısı oyundur. Paşinyan Kremlə sadiqdır və onun siyasəti dəyişməyib. Sadəcə olaraq müxtəlif tribunallarda fərqli bəyanatlar verir".

Səbiq XİN rəhbəri bəyan edib ki, hazırda dünyada ciddi qlobal proseslər gedir: "Rusiya uzun müddət postsovet məkanını kurasıya edirdi. İndi görünür, Rusiya siyasətində fikir nisbətən dəyişib, artıq bölgədə siyasi yox, iqtisadi əməkdaşlığa üstünlük verilir. Azərbaycandan Rusiya qoşunları çıxıblar, amma bu, iki ölkə arasında münasibətlərə mənfi təsir göstərməyib, hansısa böhran yaratmayıb. Ermənistan çalışır ki, həm təhlükəsizlik təyinatı alsın, həm də özünü "qərbiyemilliyət" kimi təqdim etsin. Bunun razılığı Rusiyadan da, Qərbdən alınıb. Əlbəttə, gediş bir qırılma nöqtəsi olacaq. Ermənistanın dövlət kimi varlığı hər zaman kiminsə himayəsi altında mövcud olub. Söhbət hazırda bu himayənin Rusiyadan Qərbə ötürülməsindən gedir".

İsmayıl

"Evə qayıtmaq vaxtıdır!"

ABŞ-nin Azərbaycandakı səfiri istefa verib

ABŞ-nin Azərbaycandakı səfiri Mark Libbi istefa verib. Bu barədə M.Libbinin ABŞ-nin Azərbaycandakı səfirliyinin saytında dərc edilən bəyanatında deyilir.

"ABŞ diplomatik xidmətindən istefamı ürək ağrısı ilə bəyan edirəm. 2023-cü ildə ABŞ Senatı qarşısında dinləməmdə qeyd etdiyim sağlamıq qayğıları, təəssüf ki, davam etmişdir. Bakıya gəldiyim vaxtdan etibarən xüsusilə minnetdar olduğum Mərkəzi Klinikadakı diaqnostik radiologiya komandasının qayğısı da daxil olmaqla, əla tibbi xidmətdən faydalanmışam. Lakin son test nəticələri göstərir ki, tamamilə öz sağlamlığımdan uzaqlaşmaq məcburam. Buna görə də, mən bu son dərəcə məşğul, lakin son dərəcə uğurlu 2024-cü təqvim ilini başa vurduqdan sonra istefaya çıxacağam", - o bildirib.

O qeyd edib ki, uğurlu 2025-ci ilə qədəm qoymaq və xərçəng barədə məlumatlandırmanı artırmaq məqsədilə yerdə qalan bir neçə həftəni Azərbaycanda keçirmək niyyətindədir.

"Bakıdakı səlahiyyət müddətim ərzində ABŞ Səfirlik komandasının və mənim gördüyü işlərlə inanılmaz qürur duyuram. Biz ingilis dili proqramlarına sponsorluq etməklə, ABŞ-də təhsil alan azərbaycanlıların sayını xeyli artırmaqla, habelə, geniş səpkilli ABŞ alimlərinin, idmançıların və mədəni təmsilçilərinin Azərbaycanı səfərlərinə dəstək verməklə xalqlar arasında güclü əlaqələr qurmuşuq. Biz iqtisadi, ələlxüsus, ənənəvi

enerjiden bərpa oluna bilən enerjiyə keçid sahəsində daha dərin əməkdaşlıq qurmuşuq. COP29-da uğurlu nəticə əldə etmək üçün bizim sıx əməkdaşlığımız göstərib ki, biz diqqətimizi cəmləşdirdikdə Birləşmiş Ştatlar və Azərbaycan hökumətləri dünyanı daha yaxşıya doğru dəyişmək üçün birgə işləyə bilərlər", - o bildirib.

Onun sözlərinə görə, ötən il ərzində bizim ikitərəfli münasibətlərimizdə şahid olduğumuz çətinliklə qazanılmış irəliləyişlər qarşısında gələn həftələr, aylar və illərdə bu və digər sahələrdə daha yaxşı və daha uğurlu əməkdaşlığın təməlini qoyur:

"Mən ABŞ-Azərbaycan münasibətlərinin gələcəyinə böyük nikbinlik hissi ilə buranı tərk edirəm. Mən bu mətin xalqa və Azərbaycanın hər yerində həyat yoldaşım Danusia və mənim qarşılıqlı müştəri heyratımız təbiət gözəlliklərinə və coşğun qonaqpərvərliyə olan böyük sevgi ilə buranı tərk edirəm. Hamınıza təşəkkür edirik. Allah bu gözəl ölkəni qorusun!"

Türkiyə bilir ki, fürsəti əldən qaçırmaq mümkün deyil

ABŞ-nin məqsədi PKK və onun qolları olan PYD və YPG-ni daha da silahlandırmaqla Türkiyəyə qarşı bir vasitə kimi istifadə etməkdir

ABŞ Dövlət Departamentinin nümayəndəsi Metyu Miller deyib ki, Ankara Suriyadakı vəziyyətin nizamlanması üçün öz təsir gücündən istifadə etməlidir.

O, ötən gün ABŞ Dövlət katibi Antoni Blinken və Türkiyə xarici işlər naziri Hakan Fidan arasında bu mövzuda aparılan telefon danışığını xatırladı. Metyu Miller bildirib ki, biz bütün ölkələrin öz təsir imkanlarından istifadə etmələrini, eskalasiyanın sona çatmasını, mülki əhəlinin müdafiəsini və nəticədə siyasi prosesin irəli gəlməsini təmin etmək istəyirik.

Politoloq Samir Hübətov "Şərq"ə söyləyib ki, Suriya ətrafında baş verən proseslərdəki eskalasiyanın arxasında birnəməli şəkildə ABŞ-nin regiona baxışı, onun yürütdüyü siyasət, Rusiya və İrəvan Suriya üzərindəki maraqları dayanır: "Türkiyədə 2016-cı ildə aparılan danışıqlar prosesi ni və o dövr üçün gedən danışıqların əsas ana xəttini Suriyanın ərazi bütövlüyü təşkil edirdi. Hətta Türkiyə o dövr üçün Əsədin gəlməsi məsələsinə arxa plana keçirib, bölgədə yeni konstitusiyaya ilə normal şəkli keçilməsini demişdi.

Buna baxmayaraq, ABŞ bölgədə öz maraqları naminə PKK/PYD/YPG qüvvələrini açıq şəkildə dəstəkləyib, silahlandırılıb və Türkiyəyə yönəldib. Türkiyə bilir ki, bu düşən fürsəti əldən qaçırmaq mümkün deyil. ABŞ-nin məqsədi burada PKK və onun qolları olan PYD və YPG-ni daha da silahlandırmaqla Türkiyəyə qarşı bir vasitə kimi istifadə etməkdir. ABŞ-nin səmimi qəlbədən bu bölgəyə sülh gətirmək planları sadəcə gülcü kimi səslənir. Çünki Amerika bu günə qədər regionla bağlı sülh istəməyib. Verilən açıqlamaların məqsədi sifir ABŞ-nin sözügedən terror dəstələrinin qruplaşdırılması, onların silahlanması və Suriyada tutduqları mövqeləri daha da möhkəmləndirməsidir".

Aynur Babazadə

Qərbin "demokratiya topu" Gürcüstana tuşlanıb

Amma Gürcüstan hakimiyyəti açıq kartlarla düzgün siyasət qurmağı bacardı

Gürcüstanda hökumət əleyhinə etiraz aksiyaları davam edir və vəziyyət kifayət qədər gərgindir. Baş nazir İrakli Kobaxidze baş verən olaylara görə məsuliyyətin Qərb dövlətləri və təşkilatları üzərində olduğunu deyib. Prosesləri Qərb-Rusiya mübarizəsi kimi dəyərləndirənlərə görə, parlament seçkilərində Rusiyaya uduzan Qərb indi bütün imkanları ilə özünə yaxın siyasətçini hakimiyyətə gətirmək istəyir.

ABŞ və Fransa kimi dövlətlər Gürcüstanın təmsilində "oyuncaq dövlət" yaratmaq niyyəti güdür. Məqsəd həm də Cənubi Qafqaza müdaxilə etməkdir. Ermənistanın mövcud hakimiyyət nə qədər Qərbiyemilliyə olsa da, Rusiyanın təsirdən tam çıxıb bilmir. ABŞ və Fransaya isə tamamilə onların siyasətini müdafiə edəcək oyunçu lazımdır. Ana görə də sonuncu ümid yeri kimi rəsmi TBİlisini görürlər. Lakin Ermənistan və Ukraynanın taleyindən dərs çıxaran Gürcüstan hökuməti Qərbin oyunlarına aldanmaq fikrindən uzaqdır.

Millət vəkili Hikmət Babaoğlu "Şərq"ə açıqlamasında deyib ki, Gürcüstanda baş tutmuş demokratik seçkilər Qərbin "demokratiyası"na, daha doğrusu, istismarçı demokratiyasına uyğun olmadığını görə nəticələri qəbul etmək istəmir. Deputatın sözlərinə görə, hadisənin məntiqli və məzmunu bundan ibarətdir: "Özünü "demokratik institut" adlandıran Qərb dairələri müstəqil dövlətin daxili işlərinə müdaxilə etməklə, məhz Gürcüstanın milli demokratiyasını boğmağa çalışırlar. Qərb institutları bir neçə istiqamət və sənari üzrə hərəkət edirlər. Yeni Gürcüstanda milli hakimiyyətin qalib gələcəyi təqdirdə daxilə qarşıdurma yaratmaqla bağlı planları əvvəlcədən var idi. Hazırda həmin planı hissə-hissə həyata keçirirlər. Əlbəttə, bunun nə qədər "uğurlu" olub-olmayacağına demək çətinidir. Amma bir şey bəllidir ki, Gürcüstan hakimiyyəti kifayət qədər güclüdür. Dövlət orqanları baş verən proseslərə

nəzarət edə bilər. O baxımdan hesab edirik ki, Qərbin Gürcüstanda vətəndaş müharibəsi yaratmaq cəhdləri baş tutmayacaq. Çünki Baş nazir İ.Kobaxidzenin dediyi kimi, gürcü xalqı müdrik xalqdır və Ukraynadan sonra ikinci "Maydan" hərəkatının Gürcüstanda olmasına izn verməyəcək. Kollektiv Qərb Gürcüstanı işğal etmək, özünün vassalına çevirmək istəyir. Bunu demokratiya adı altında edir. Gürcü xalqının da etirazı bunadır. Bu proseslə Qərb həm də özünü ifşa edir və bir daha aydın olur ki, "insan hüquqları", "xalqın iradəsi", "suverenlik", "siyasi hakimiyyətin legitimliyi" kimi anlayışlar sadəcə Qərbin əlində silahdır. Bu silahla Qərb başqa dövlətləri öz hegemoniyasına daxil etməyə çalışır".

Parlament üzvü vurğulayıb ki, Gürcüstanda mühüm bir milli demokratiya hadisəsi baş verdi və xalq şəffaf seçkilərlə öz seçimini etdi: "Amma bunun ardınca bəzi dairələr radikal bəyanatlar verməyə, etirazları körükləməyə, təhrik etməyə başladılar. Bu da Qərbin demokratiyanı qəbul etməməsi, milli demokratiyaya qarşı mübarizəsidir. Deməli, Qərb ümumiyyətlə, demokratiya istəmir. İllərdir deyirik ki, Qərbin demokratiyası digər ölkələri idarə etmək üçün alətdir. U.Çörçil də deyirdi ki, "demokratiya bizim uzaq vuran topumuzdur". Bu dəfə Qərbin "demokratiya topu" Gürcüstana tuşlanıb. Məsələ sadəcə Gürcüstan yox, regional miqyasdadır. Bura Azərbaycan və Rusiya da daxildir. Bölgə

Qərbin nəzərində növbəti bir Suriya poliqonu olmalıdır. Amma Gürcüstan hakimiyyəti açıq kartlarla düzgün siyasət qurmağı bacardı. "Gürcü arzusu" bəyanatı verdi ki, əgər söhbət Avropa İttifaqına üzvlükdən gedirsə, o sənədə dərhal qol çəkməyə hazırdır. Ardınca vurğuladı ki, əgər Al Gürcüstanı şantaj etməklə nəyəsə nail olmağa çalışırsa, heç zaman buna getməyəcəklər. Belli oldu ki, Al-nin məqsədi Gürcüstanı Birliyə daxil etməkdir yox, bu ölkəni dəyersizləşdirmək, vassalına çevirməkdir".

Politoloq Zeynal Əmrəliyev "Şərq"ə bildirdi ki, Gürcüstanda baş verən Qərbin Gürcüstanı əldən vermək istəməsinin nəticəsidir: "Qərb nəyin bahasına olursa-olsun, çalışır ki, Gürcüstanı itirsin. Hətta Gürcüstanın "Xarici agentlər haqqında" qəbul etdiyi qanundan sonra Qərbdə təşkil edilən ona qarşı kampaniya başlayıb. Hələ parlament seçkiləri baş tutmamış isə seçki nəticələrinə etirazla bağlı Qərbdə atmosfer formalaşdı. Seçkilərdən dərhal sonra da Qərbin Gürcüstanda müxalifəti dəstəklədiyi və küçə inqilabına çalışdığına şahidlik etdik. Parlament seçkilərinin tanınmaması ilə bağlı Qərb tərəfindən verilən açıqlamalar bunun bariz sübutu idi. Gürcüstanda baş verən hadisələr göstərir ki, Qərbin niyyəti rəsmi TBİlisini yenidən öz trayektoriyasına qaytarmaqdır. Qərb istəyir ki, Gürcüstan suveren şəkildə bütövlüyünü icra etməsin və onların tapşırıqlarını yerinə yetirsin. Digər tərəfdən, Qərbin niyyəti Ukraynada gedən savaş fonunda Gürcüstanda ikinci cəhbə açmaq idi, lakin bu baş tutmadı. Gürcüstan hakimiyyətinin səhvi isə Avropa İttifaqına inteqrasiya prosesinin döndürülməsidir. İndiki dövrdə Baş nazir İrakli Kobaxidzenin belə açıqlama verməsi nə ehtiyac yox idi. Bu hadisə tamamilə məsuliyyəti Gürcüstanın üzərinə atdı. Hadisələrin bundan sonra necə inkişaf etməsinə söyləmək isə çətinidir".

Şahənə Ziyad

Kim istəyir, namizəd ola bilər

AXP üzvləri bələdiyyə seçkilərində sərbəstdir

Səbiq baş nazir Pənah Hüseynin rəhbərlik etdiyi Azərbaycan Xalq Partiyası 2025-ci ilin yanvarın 29-da keçiriləcək bələdiyyə seçkilərində iştirakla bağlı qərarını açıqlayıb.

AXP-nin seçki ilə bağlı yaydığı bəyanatda bildirilib ki, bələdiyyə seçkiləri Azərbaycan cəmiyyətində uzun müddətdir müzakirə edilən və zəruriliyi barədə demək olar ki, ictimai konsensus olan seçki islahatı və yerli özünüidare islahatı aparılmadan keçiriləcək. Qeyd olunub ki, mövcud seçki komissiyalarına etimadın yoxluğu, yerli özünüidare orqanlarının səlahiyyətsizliyi və faktiki olaraq formal xarakter daşması bütövlükdə cəmiyyətdə və o cümlədən AXP üzvləri arasında bu seçkilərdə tam şəkildə iştiraka marağ göstərilməməsi ilə müşahidə edilir: "Buna baxmayaraq, AXP idarə Heyəti seçkilərdən iştirakdan imtina haqqında siyasi qərarın verilməsini məqsəduyğun hesab etmir. Bu seçkilərdən partiyanın program məqsədlərinin xeyrinə siyasi təbliğatın aparılması, partiya üzvləri və yerli strukturların formalaşması üçün istifadə edilməsini mümkün sayaraq, eyni zamanda seçkilərlə əlaqədar siyasi, hüquqi və təşkilati

şəraiti, şərt və resurs vəziyyətini dəyərləndirərək AXP-nin iştirakı üzvlərin öz mövqelərini sərbəst şəkildə müəyyənləşdirməsi şəkildə həyata keçirilsin. Yeni hər bir AXP üzvü bu seçkilərdə seçki məntəqələrinə getmək və ya getməmək, habelə seçkidə namizəd kimi iştirak barədə özü qərar qəbul edir. Əgər AXP üzvü seçkidə namizədliyinə irəli sürərsə və bu zaman partiya üzvlüyünü müvafiq seçki sənədlərində qeyd edərsə, bütövlükdə AXP və yerlərdəki strukturları və üzvləri onun seçilməsinə yardım göstərəcək. AXP yerli strukturları olduqları ərazilərdə seçkilərdə iştirak haqqında və namizədlərin irəli sürülməsi haqqında müzakirələr aparıb namizədlərin müəyyənləşdirilməsi barədə siyasi qərarlar verməkdə sərbəstdirlər".

İsmayıl

Düşmənin dilini bilmək lazımdır

Yaxşı olardı ki, Qarabağ Universitetində də erməni dili tədris olunsun

Milli Məclisdə "Qərbi Azərbaycan təhlükəsiz və ləyaqətli qayıdış" mövzusunda keçirilən ictimai dinləmədə bir sıra vacib məsələlərə toxulub. Çıxış edənlər Ermənistan hökumətinin Qərbi Azərbaycandan deportasiya etdiyi soydaşlarımızın tarixi Vətənlərinə qayıtması hüququnun beynəlxalq təşkilatlar qarşısında daim qaldırılmalı olduğunu qeyd ediblər.

Eyni zamanda həllini gözləyən digər vacib məsələlərə də toxunulub. Professor Firudin Cəlilov erməni dili və ədəbiyyatının tədrisinin vacibliyindən danışdı. Qeyd edib ki, Azərbaycanda erməni dilini, ədəbiyyatını tədris edən fakültə, hətta universitet yarılmamalıdır. Qərbi azərbaycanlıların problemlərini qaldırmaq üçün ermənilərin dilini öyrənmək vacibdir: "Bizə ermənilərlə qarşı-qarşıya dura bilmək, müzakirə aparacaq kadrlar lazımdır, onları hazırlamalıyıq. Ermənilər Azərbaycan dilini bilirlər, öyrənirlər, tədqiq edirlər. Amma bizdə bu çatışmazlıq hələ də həllini tapmayıb". Məlum məsələdir ki, hər hansı bir dövlətə düşmən mövqedə duran digər dövlətin qarşı tərəfin dilini öyrənməsi, adət-ənənəsinə bələd olması siyasi və hərbi müstəvidə üstün mövqə əldə etməsi deməkdir. Bu, tarixən belə olub. Dövlət başçıları qonşu ölkələrə oranın xalqının dilini bilən,

ənənələrə bələd olanları elçi qismində, lazım gəldikdə isə agent, keşfiyyatçı kimi göndəriblər. Birinci Qarabağ müharibəsində həm Azərbaycan, həm də Ermənistan tərəfindən rəsiya vasitəsi ilə aparılan danışıqların bəzən dinləndiyi və tərcümə olunaraq məlumat əldə edildiyi halları da olub. Ermənilər Çar Rusiyası tərəfindən Qafqaza, eləcə də Qarabağa köçürüldükdən sonra uzun illər azərbaycanlılarla birgə yaşayış keçirdiklərindən bizim dili bilirdilər, Qarabağ əhalisi də ermənilərin dilini bilirdi. Lakin dil bilmək kifayət etmir. Tarix, ədəbiyyat da öyrənilməlidir ki, qarşındakının xüsusiyyətlərinə, tarixi keçmişinə bələd olasan və buraxılmış səhvlər bir daha təkrarlanmasın. Məsələn, İsrail məktəblərində "İran" fənninin tədris olunacağına dair bir müddət əvvəl məlumatlar verilib. Məlumatda qeyd edilirdi ki, paytaxt Təl-Əviv yaxınlığındakı Xolon şəhərinin "Navon" liseyində şagirdlərə "İran" adlı fənn keçiləcək. Şagirdlərə əsas təhsil sahələrindən biri kimi "İran" fənni təklif edilir və 15 əlaçli məktəbli bunu qəbul edib. Tədris zamanı şagirdlərə İran inqilab Keşikçiləri Qvardiyası (Sepah), Rza Pəhləvi və oğlu Məhəmməd-rza şah dövründə baş verən etiraz mitinqləri, İranın ali rəhbəri ayətullah Seyid Əli Xaməneinin siyasəti, ölkədə məzəhb məsələləri, o cümlədən fars

dili öyrədiləcək. Həmçinin şagirdlərə İsrailin İranda bağlı təhlükəsizlik və keşfiyyat məsələləri də dərinlən öyrədiləcək. Görünür, professor Firudin Cəlilov "Azərbaycanda erməni dilini, ədəbiyyatını tədris edən fakültə, hətta universitet yarılmamalıdır. Bizə ermənilərlə qarşı-qarşıya dura bilmək, müzakirə aparacaq kadrlar lazımdır, onları hazırlamalıyıq", deyəndə məhz bu cür hərtərəfli tədrisi nəzərdə tutur.

Tanınmış ermənişünas alim İsmayıl Tanrıverdinin fikrincə, hansı ölkə ilə münasibətlər gərgindir, oranın dilini bilmək və bələd olmaq vacibdir:

- Aydın məsələdir ki, ölkələr arasında münasibətlər gərgindir, zaman-zaman bizə qarşı Ermənistan tərəfindən ərazi iddiaları irəli sürülürsə, ermənilər separatçılıq meyillərindən əl çəkmirlərsə, erməni dilini öyrənmək, bu dövlətin necə yarandığını, ermənilərin haradan Qafqaza gəlib yerləşdiyini, yəni tarix gənclərə tədris olunmalıdır, tədqiqatlar, elmi araşdırmalar aparılmalıdır. 1988-ci ildə bəzi üzdeyənəqlər bəyan edirdi ki, erməni kimdir ki biz onların dilini öyrənək?! Bu, kökündən yanlış yanaşmadır. Erməni dilində çox sayda Azərbaycan-türk sözləri var. Həmişə belə olub, indi də belədir. Baxmayaraq ki, ermənilər sonradan öz dillərində güclü dəyişikliklər aparıblar. Ermənistanda Dil Komissiyası bu gün də bununla məşğuldur, amma bütün bu sözlərə baxmayaraq, bu gün də ermənilər türk mənşəli sözlərdən geniş istifadə edirlər. 2012-ci ildən ölkəmizdə cənab Prezidentin tapşırığı ilə erməni dilinin tədrisinə başlanılıb. Hərbi məktəblərdə, Bakı Dövlət Universitetində, Azərbaycan Dillər Universitetində erməni dili tədris olunub. Düşmənin dilini bilmək mütləq lazımdır. Düşmənin dilini öyrənmək məxfi sənədləri izləmək, fikirləri bilmək, hadisələri izləmək, təbliğat materialı kimi istifadə etmək üçün vacibdir. Yaxşı olardı ki, Qarabağ Universitetində də erməni dili tədris olunsun. Bu, bizim düşmən ölkə qarşısında hazırlıqlı olmağımız üçün lazımdır.

Mələhat Rzayeva

rabli "Şərq"ə söyləyib ki, sözügedən məsələni bir neçə fərqli rəkrudan dəyərləndirmək lazımdır: "Ermənistanda son günlər müdafiə sahəsində ciddi islahatların olacağı ilə bağlı xəbərlər dolaşır. Bununla bağlı Nikol Paşinyan da müəyyən fikirlər söyləmişdi. Müdafiə naziri Suren Papikyanın ABŞ-yə səfəri də onun islahatların qurbani olmaqdan qorxduğundan xəbər verir. Belə olan halda Papikyanın Amerikada Ermənistanın yaxın olan insanlarla əlaqəyə keçərək Nikol Paşinyanı fikrindən döndərə bilər. Digər bir məsələ isə son vaxtlar dünyada baş verən qlobal hadisələrlə bağlıdır. Ermənistan çox

Ermənistan ordusunda islahatlar başlayıb

Papikyanın səfəri Amerikanın Ermənistanı hərbi dəstəyini artırmağa hesablanıb

Ermənistanın müdafiə naziri Suren Papikyan ABŞ-yə gedib. Bu barədə Ermənistan Müdafiə Nazirliyi məlumat yayıb. Papikyanın Nazirliyin bir qrup üzvü ilə Vaşinqtona səfəri etdiyi bildirilir.

Ermənistanın müdafiə naziri Suren Papikyanın ABŞ-yə səfəri ilə bağlı "Şərq"ə açıqlama verən "Atlas" Araşdırma Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu deyib ki, Ermənistanın müdafiə nazirlərinin hər il Vaşinqtona çağırılmaları ənənə halını alıb: "Papikyan 2022-ci ildə ABŞ-də səfərdə olanda amerikalı həmkarı Lloyd Ostlinlə görüşüb bilməyib. Papikyanı həmin il Ostlinin müavini Kolim Kal qəbul edib. İki ölkə hərbi təhsil sahəsində əməkdaşlıq edirlər. İl ərzində Ermənistanın bir qrup hərbi ABŞ-yə gedərək burada hərbi təhsillərini davam etdirirlər. Ermənistan ABŞ-dən hərbi texnika ala bilmir. Birincisi, bunun üçün Ermənistanın kifayət qədər maliyyəsi yoxdur. İkincisi, Pentaqon

Ermənistanın Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının (KTMT) üzvlüyünü nəzərə alır. Baş nazir Nikol Paşinyan KTMT-ni sət tənqid etsə də, bu təşkilata üzvlükdən imtinaya qərar verməyib. Suren Papikyanın ABŞ-yə budəfəki səfərinin əhəmiyyəti azdır. Çünki Suren Papikyanın Pentaqonda görüşdüyü şəxslər ay yarımından sonra vəzifələri ilə sağollaşacaqlar. Əgər Suren Papikyan Trampın andiçmə mərasimindən sonra Pentaqona dəvət edilib yeni rəhbərliklə görüşsəydi, bu, İrəvan üçün daha əhəmiyyətli olardı. Hər halda Papikyan gələn il də Vaşinqtona səfər edəcəyinə ümidlidir. Kreml Suren Papikyanın Vaşinqtondakı görüşlərini diqqətlə izləyir. İstisna deyil ki, Suren Papikyan geri döndükdən sonra Rusiyanın rəsmi şəxslərindən biri İrəvana səfər etsin. Bununla Vaşinqtona qarşılıqlı mesaj göndərən Kreml də ənənəvi siyasətinə sadiq qalacaq".

Hərbi-siyasi ekspert Həşim Səh

yaxşı anlayır ki, hazırda dünyada hərbi texnika baxımından ən inkişaf edən sənayelərdən biri Amerikada mövcuddur. Eyni zamanda Amerika ordusu fərqli bölgələrdə məğlubiyət tərzində geriləmələr yaşasa da, hələ də dünyanın ən güclü ordusu olaraq qalır. Papikyanın səfəri Amerikanın Ermənistanı hərbi dəstəyini daha da artırmaq və rəsmi İrəvanın hərbi-texniki imkanlarını genişləndirmək məqsədi də daşıyır. Çünki axır vaxtlar Ermənistan cəmiyyətində revansist meyillərin artdığını görməkdəyik. Xüsusilə də, Ermənistan tərəfi öz üzərinə götürdüyü öhdəliklərdən qaçır. Bu mənada Ermənistan yenə də yuyduduğu həqiqətlərdən çıxış edərək milli maraqlarını təmin etməyə çalışacaq. Bu isə Azərbaycan və yaxud hansısa tərəfin güc yoluyla həqiqəti bərpa etməsinə səbəb ola bilər".

Şəymən Bayramova, Şahəna Ziyad

Lalə Şövkət hərəkət qabiliyyətini itirib

"Lalə xanım xroniki ürək xəstəliyindən əziyyət çəkir. Hazırda Bakıda ev şəraitində həkim nəzarətindədir. Səhhətində müsbətə doğru ciddi bir irəliləyiş yoxdur".

Bu sözləri "Teleqraf.com" a ləğv edilmiş Azərbaycan Liberal Partiyasının (ALP) sabiq lideri, keçmiş dövlət katibi Lalə Şövkətin oğlu Sidqi Şövkət deyib.

"Lalə xanım 2020-ci ildə ürək emeliyyatı keçirib. O vaxtdan səhhətində problemlər daha da artıb. Daimi konsultasiya olunur. Həkim nəzarəti olmasa, səhhəti daha da pisləşər", - deyir o əlavə edib.

Sidqi Şövkət anasının kənar yardım olmadan sərbət hərəkət edə bilmədiyini bildirib: "Səhhətinə görə mütləq ona kənardan kömək edilir ki, o, ev şəraitində gəzə bilsin".

İran - Azərbaycan münasibətləri istiləşir

Məsud Pezeşkiyanın qonşu ölkələrə və Azərbaycana münasibətində müsbət dinamika mövcuddur

Cəfəri "Şərq"ə söyləyib ki, son zamanlar İran və Azərbaycanla münasibətlərdə müəyyən istiləşmələr müşahidə edilir: "Hətta Zəngəzur dəhlizinə paralel olaraq İran ərazisindən keçəcək yolların infrastrukturunun tikintisi də sürətlənib. Eyni zamanda iki ölkə arasında bu yaxınlarda birgə hərbi təlimlər baş tutub. İki qonşu ölkənin münasibətlərinin rəvan olması müsbət haldır. İndiyə qədərki gərginlik isə Azərbaycan tərəfindən deyil, İrandan

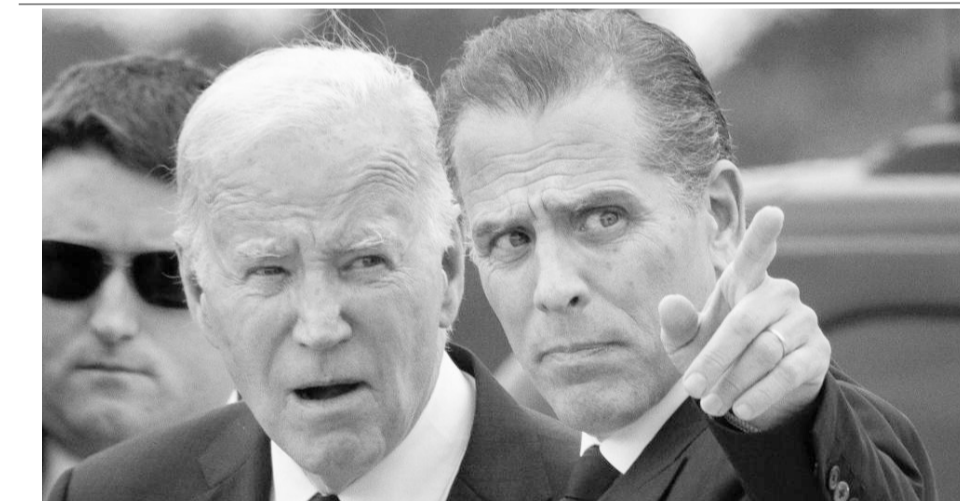
qaynaqlanıb. Ümid edək ki, İran bundan sonrakı davranışlarında Azərbaycanı qırmızı xətlərini nəzərə alacaq. Ümumiyyətlə, İran Prezidenti Məsud Pezeşkiyanın qonşu ölkələrə və Azərbaycana münasibətində müsbət dinamika mövcuddur. Düşünürəm ki, iki ölkə arasında əlaqələrin normallaşması İran və Azərbaycanın strateji maraqlarına uyğundur".

Şahəna Ziyad

Dekabrın 3-də xarici işlər naziri Ceyhan Bayramov İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Xarici İşlər Nazirləri Şurasının 28-ci iclasında iştirak etmək məqsədilə İran İslam Respublikasının Məşhəd şəhərinə yola düşüb.

Səfər çərçivəsində nazir Ceyhan Bayramovun Xarici İşlər Nazirləri Şurasının iclasında çıxışı və ikitərəfli görüşlərinin keçirilməsi nəzərdə tutulub.

Respublikaçı Alternativ (REAL) Partiyasının sədri, iqtisadçı-ekspert Natiq

Bayden vədinə sadiq qalmadı

ABŞ demokratiyasında böhran yaşanır

ABŞ Prezidenti Co Bayden oğlu Hanteri əfv edib. Bununla bağlı xarici KİV məlumat yayıb.

Baydenin bəyanatında deyilir: "Bu gün oğlum Hanter üçün əfv imzaladım. Vəzifəyə gəldiyim gündən Ədliyyə Departamentinin qərar qəbul etməsinə mane olmayacağımı dedim, oğlumun ədalətsiz şəkildə mühakimə olunmasını müşahidə etdiyim halda belə sözümlü tutdum. Hanterə fərqli münasibət göstərildiyi aydındır. Onunla bağlı ittihamlar yalnız Konqresdəki bir neçə siyasi rəqibimin mənə hücum etməyə və seçilməyə məqsədilə qıymağa başladığından sonra səsləndirildi".

Qeyd edək ki, Hanter Bayden vergidən yayınma ilə bağlı ona qarşı irəli sürülmüş 9 ittiham üzrə məhkəmədə təqsirli bilinib.

Bayden səlahiyyətlərindən sui-istifadə edərək öz oğlunu azadlığa buraxdı. Vaxtında tufeyli həyat tərzinə görə qınaq hədəfində olan Baydenin narkoman, cinayətkar, əxlaqsız oğlunu əfv etməsi Amerikada demokratiyanın zəiflədiyini göstərir. Donald Tramp bunu sui-istifadə və hüququn aliliyinin pozulması kimi seciyyətləndirib. Həqiqətdən də, digər ölkələrə qanunun aliliyindən dərs keçməyə çalışan Bayden administrasiyası ən ali səviyyədə belə qanunsuzluqlar törədib.

Politoloq Zahid Sultanov "Şərq"ə bildirib ki, Co Baydenin oğlu Hanter Baydenin əfv etməsi Amerika Birləşmiş Ştatlarında böyük rezonansa səbəb oldu: "Bu isə cəmiyyət tərəfindən birmənalı qarşılanmadı və bəzilərində görə ABŞ-də bu hadisə demokratiyaya böyük zərbə vurdu. Hanter Baydenə müxtəlif ittihamlar irəli sürülmüşdü. Bu ittihamlar əsasında Hanter

Baydenin məhkəmə prosesi davam edirdi. Co Bayden prezidentliyi müddətində bəyan etmişdi ki, məhkəmə prosesinə müdaxilə etməyəcək və oğlunun əfv olunması ilə bağlı heç bir addım atmayacaq. Bununla belə Co Bayden vədinə sadiq qalmadı. Onun prezidentliyin son dövründə oğlunu əfv etməsi isə Bayden administrasiyasında qanunun aliliyi prosesini sual altına alır. Qeyd edək ki, Co Bayden çıxışlarının birində söylədi ki, ümid edirəm Amerika əhalisi bir ata kimi mənə başa düşər. Halbuki əvvəllər söyləmişdi ki, ata olsam, ədliyyə mexanizmlərinə müdaxilə etmək doğru addım deyil. Bu, dünyaya demokratiya prinsiplərindən danışan və təbliğ edən ABŞ Administrasiyası üçün böhran xarakterli bir hadisədir".

Analitik qeyd edib ki, son illər Amerikada baş verən hadisələr, irqi ayrı-seçkilik fonunda ABŞ demokratiyasının böhranına üz-üzə olduğunu görürük:

"Amerika digər ölkələrə demokratiya dersi vermək əvəzinə daxilindəki demokratik problemlərə diqqət yetirə, daha düzgün olar. Amerikanın yumsaq güc mexanizmlərinin zəiflədiyinin şahidi oluruq. ABŞ demokratiyasında böyük boşluqlar mövcuddur və həmin boşluqlar prezident tərəfindən daha da dərinləşərsə, sözsüz ki, Amerika cəmiyyətinin parçalanmasına səbəb ola bilər. Hətta Amerikada yeni prezident seçilən Donald Tramp Baydenin addımını ilk tənqid edən şəxslərdən biridir. ABŞ konqresmenləri də hadisə ilə bağlı kəskin fikirlərini səsləndirdilər. Gələcək dövəmlərdə Bayden administrasiyası daxilindəki ziddiyyətlər davam edəcək".

Şahəna Ziyad

və iqtisadi potensialına görə Dəməşqdən qat-qat əhəmiyyətlidir. "Türkiyə" qəzeti yazıb ki, hazırda Əsəd və "Bəəs" rejimi Dəməşqdə ilişib qalıb, bu məğlubiyyətdən çıxış yolu axtarırlar. Hələb sözün əsl mənasında "domino effekti" verdi, çöküşün ölçüləri çox dərinidir: "Ordu, siyasət və bürokratiya qaynayıb. Əsədin qurban verilməsi, müvəqqəti hökumətin qurulması kimi imkanlar da nəzərdən keçirilir. Federasiya variantı ilə yanaşı, bir neçə bağlı sistemin dəyişdirilməsi və demokratik hökumətin qurulması düsturu da masadadır". Qeyd olunub ki, son iki ildə Türkiyə ilə bir masa arxasında oturmaq da təəssüflənəcək üçün bir səbəbdır: "Ankaranı danışıqlara razı salmaq üçün kimin vasitəçisi olacağı ilə bağlı da müzakirələr gedir. Amma hakimiyyətin

Əsəd rejiminin süqutunun zamanıdır

Böyük güclər arasında nüfuz müharibəsi gedir

İran, Türkiyə, Rusiya və Qətər xarici işlər nazirləri gələn həftə Dohada Suriya məsələsini müzakirə etmək üçün görüşəcəklər. Bu barədə İran xarici işlər naziri Abbas Əraqçı bildirib. Diplommat qeyd edib ki, Suriya üzrə danışıqların davam etdirilməsi barədə razılıq əldə olunub. Məlum olduğu kimi, Suriyada müxalif silahlı qüvvələr - "Hayat Təhrir əş-Şam" (HTŞ) Hələb şəhərini və İdlib vilayətini ələ keçiriblər. Qruplaşma Həma şəhərini də ələ keçirmək uğrunda Əsəd qüvvələri ilə vuruşur. Hücum nəticəsində Suriya ordusunun çoxlu sayda hərbiçisinin öldürüldüyü bildirilir. Suriyanın Marat ən-Numan şəhəri də qiyamçılardan nəzarətə altındadır. Türkiyənin dəstəklədiyi Azad Suriya Ordusu (Suriya Milli Ordusu) isə PKK-ya qarşı hərəkətə başlayıb və illər sonra Tel-Rifati terrorçulardan geri alıb.

Suriyada ara qarışıq - ABŞ ordusu çıxarılır?

Pentaqonun mətbuat katibi Patrik Rayder bildirib ki, Vaşinqton Suriyada baş verənlərə görə ABŞ qüvvələrinin yerləşdirilməsini dəyişdirilməsinə ehtiyac görmür: "Bildiyim qədər dəyişiklik yoxdur". Rayder xatırladı ki, İŞİD terror təşkilatı ilə mübarizə çərçivəsində əvvəllər Suriyada 900-ə yaxın ABŞ hərbiçisi yerləşdirilib: "O qüvvələr bir müddətdir Suriyanın şərq və şimal-şərqindədir. Yəni onlar Suriyanın şimal-qərbində, Hələb və Həmada baş verənlərə yaxın deyillər". Pentaqon rəsmisi ABŞ-nin hadisələri diqqətlə izləməkdə davam edəcəyini söyləyib.

ABŞ və Rusiya arasında razılıq: Əlaqə kanalı işə salındı

Patrik Rayder əlavə edib ki, ABŞ ordusu Suriyada Rusiya ilə əlaqə kanalını aktivləşdirib: "Birgə Operativ Qərargah komandirli Suriyadakı qüvvələrimizin coğrafi baxımdan bir-birinə kifayət qədər yaxın fəaliyyət göstərdiyini nəzərə alaraq, açıq əlaqə kanalına əmin olmaq üçün Rusiya ilə qaynar təhdəti istifadə edir. Təmaslar barədə təfərrüatı açıqlamayacağıam, sadəcə, qeyd edim ki, mümkün səhv hesablamaların qarşısını

almaq üçün əlaqə mexanizimimiz var. Vəziyyəti izləməyə davam etdikcə, regionun digər ölkələri ilə əlaqə saxlamağa davam edəcəyik".

Müxalif Əsədi bitirir - Suriyanın xəritəsi dəyişir

Suriya müxalifətinin "Əhrar əş-Şam" hərəkatı komandirinin müavini Əbu Məhəmməd Əhməd el-Dəlati deyib ki, Suriyanın silahlı müxalifətinin nəzarətə götürüldüyü ərazilərin miqyası 700 kvadrat

Suriyada yenidən başlayan silahlı toqquşma vətəndaş müharibəsi deyil

kilometri keçib. Onun sözlərinə görə, Əsəd rejiminin süqutunun zamanıdır: "Birliyimizi təmin edən ədalətli dövlət quruluşu vaxtdır". Suriyalı müxalif bölgədə YPG/PKK terror təşkilatına sığınacaq verməyəcəklərini də dilə gətirib: "Hələb və İdlib azad edilib. Beynəlxalq yollar, strateji obyektlər, dövlət idarə və qurumları nəzarətə götürüldü. İşğaldan azad edilən ərazilər indiyədək 700 kvadrat kilometr keçib. Qəsəbələrin sayı 150-dən çoxdur. Həmanın şimal çöllərindəki, oranı azad etmək üçün əməliyyatımız davam edir. Hələbdə YPG/PKK-nın nəzarətində olan Şeyx Maqsud və Əşrəfiyyə rayonları da mühasirəyə alınıb". Hazırda Suriya müxalifətinin əsas hədəfinin Həma vilayəti olduğu bildirilir. Müxalif qruplar artıq vilayətin 16 yaşayış məntəqəsini ələ keçiriblər. Həma şəhər mərkəzinə yaxın İrandın dəstəklədiyi qrupların yerləşdikləri ərazilər də hədəfə alınıb.

Bəşər Əsəd İsraildən kömək istədi

Suriya Prezidenti Bəşər Əsəd "Heyət Təhrir əş-Şam" qruplaşmasına qarşı mübarizə üçün İsraildən yardım istəyib. Bildirilib ki, Bəşər Əsəd Avropadakı "ən güclü yardımçılarından birinin" vasitəsilə İsrailə bu mesajı göndərib. İsrailin hansı cavabı verdiyi bəlli deyil. Suriyanın silahlı müxalifətinin ələ keçirdiyi Hələb vilayəti strateji əhəmiyyəti

ümidləri çox zəifdir. Bütün gücümüzü sərf etdik, amma İdlibi ələ bilmədik. Hələb indi bir xəyaldır. Həma ələ keçsə, Əsəd kreslodada bir saat belə qala bilməz. Bundan sonra müqavimət yolunu seçsələr də, öz aralarında qan töküləcək və dəyişiklik çox qanlı olacaq. "Bəəs" körpü idi, indi o körpü uçur".

"Suriyada güclər arasında nüfuz uğrunda hələdici müharibə gedir"

Siyasi şərhçi Məhəmməd Əsədullazadə "Şərq"ə deyib ki, Suriyada Yaxın Şərqi siyasət nizamı qurulur. Ekspertin sözlərinə görə, Suriyada yenidən başlayan silahlı toqquşma vətəndaş müharibəsi deyil, regionda güclər arasında nüfuz uğrunda hələdici müharibədir: "Rusiyanın Suriyadan əsas hərbi qüvvələrini çıxarması, Hizbullahın zəiflədilməsi, İrandın regional siyasətində ciddi şəkildə problemlər yaranması Suriyada Türkiyəyə qarşı yeni planın həyata keçirilməsi ilə nəticələndi. Xüsusilə, PKK-YPG-nin nəzarət etdiyi ərazilərdə "kürd dövləti"nin qurulması strateji planda idi. İsrailin Suriyaya hücum edərək PKK-YPG-yə ciddi hərbi və siyasi dəstək verməsi, Suriyada Türkiyə üçün problemlər yaratması gözlənilirdi. Türkiyə prosesləri qabaqlamış oldu. Məhz bir neçə ay öncə Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Bəşər Əsədə ona görə görüş təklifləri edirdi ki, ortağ hərəkətlə həm Suriyada təhlükəsizlik təmin edilsin, həmçinin PKK-YPG terroruna son qoyulsun. Amma Əsəd görüşü qəbul etmədi. Türkiyənin sabiq müdafiə naziri Hulusi Akarın "Əsəd Türkiyənin şərtini qəbul etmədiyi üçün hazırkı duruma üzlədi" sözü siyasi vəziyyətin Ankara üçün strateji məsələ olduğunu ortaya qoydu. İran Suriyada baş verənlərə seyrçi qalmaq istəmir. Tehranın dəstəklədiyi "Haşdi Şabi" və "Kətaib Hizbullah" milis dəstələri İraqdan Suriyaya döyülmək üçün göndərilib. Suriyada Türkiyə və İrana bağlı güclər qarşı-qarşıya gəlir. Suriyada Türkiyənin taktiki və strateji qələbə əldə etməsi mümkün görünür. ABŞ isə proseslərdən kənardadır. Ankara bununla bağlı Vaşinqtona xəbərdarlıq edib".

İsmayıl

Küçədə işləyən şəxslərə 450 manat maaş verilir

Qüdrət Həsənquliyev: "Onlar dəfələrlə mənə yaxınlaşıb bu məsələni Milli Məclisdə qaldırmağımı təklif edirlər"

Dünən Milli Məclisin payız sessiyası üzrə növbəti plenar iclası keçirilib. Spiker Sahibə Qafarovanın sədrliyi ilə keçirilən və hökumət üzvlərinin iştirak etdikləri iclasda 2025-ci ilin dövlət büdcəsi zərfinə daxil olan qanun layihələri və digər qanunlara dəyişikliklərlə bağlı layihələr ikinci oxunuşda müzakirə edilib.

Milli Məclisin plenar iclasında İqtisadi Siyasət, Sənaye və Sahibkarlıq Komitəsinin sədri Azər Əmiraslanov deyib ki, bütün gözləntilərin büdcə layihəsi ilə qarşılanması qeyri-mümkündür. Onun sözlərinə görə, 2025-ci il dövlət büdcəsi layihəsi ölkənin strateji sənədlərinin tələblərinə cavab verir: "Bütün gözləntilərin növbəti il üçün müəyyən edilən büdcə layihəsi ilə qarşılanması qeyri-mümkündür. Büdcə təkmilləşir. 2025-ci ilin büdcə zərfinə makroiqtisadi sabitlik, büdcə dayanıqlılığı iqtisadi siyasətin prinsipləri olaraq müəyyən edilir. Xərclər günün realıqlarını nəzərə alır. Böyük Qayıdış proqramının maliyyələşdirilməsi bu arazıda maliyyələşməyə öz layiqli töhfəsini verəcək. Büdcə vəsaitlərinin artırılması həm ölkəmizin təhlükəsizliyinə, həm də regionda sülh və sabitliyin qorunmasına xidmət edir. Növbəti il üçün planlaşdırılan dövlət büdcəsi dövlət suverenliyimi-

zin, milli maraqlarımızın qorunmasına xidmət edən qanun layihəsidir".

"Qarabağın xatirinə bir müddət məktəblər, qazsız qala bilərik"

Milli Məclisin plenar iclasında çıxış edən deputat Aqil Abbas deyib ki, parlamentdə çıxış edən nazirlər nə Norveçin, nə də Almanyanın nazirləri deyildi: "Onlar müharibədən çıxan ölkənin nazirləriydilər. Nazirlər hər şeyi hesablayırlar. Hamı şikayət edir ki, su yoxdur, qaz yoxdur. Bir müddət yolsuz, məktəbsiz, qazsız qala bilərik. İndi Qarabağ tikilir. Ağdamda 60 minlik şəhər tikilir, 100 minlik şəhər neçəyə başa gələcək, Allah bilir. Ermənilər Azərbaycana 800 milyardlıq zərər vurub. Kəlbəcərin, Ağdamın xatirinə qazsız yaşamağa bir az da

dözdün. Biz də evimizə qayıtmaq istəyirik. Mən Ağdama qayıtmaq istəyirəm".

"Bürokratik dövlət aparatı kiçildilməli, bunun hesabına əməkhaqqı artırılmalıdır"

Deputat Qüdrət Həsənquliyev deyib ki, hər il büdcənin gəlir və xərcləri artır, iqtisadiyyatın həcmi böyüyür və bu, müsbət tendensiyadır: "Ümumi daxili məhsulun həcmində 3,5 artım qane etməməlidir. Qarşıda həllini gözləyən iri maliyyə tutumlu işlər, əhəlinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsinə yönələn ciddi qərarların qəbuluna böyük ehtiyac var. Müdafiə və təhlükəsizlik, hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşlarına, dövlət qulluqçularına layiqli qədar əməkhaqqı verilmir. Korupsiyaya qarşı effektiv mübarizəni təşkil etmək, qanunların alliyini və mülkiyyət toxunulmazlığını təmin etməklə əlverişli biznes mühiti yaratmaq lazımdır. İnkişafımızın qarşısında duran əsas problemlərdən biri olan bürokratik dövlət aparatı kiçildilməli, bunun hesabına əməkhaqqı artırılmalıdır. Digər narahat edən məsələlər maaşın azlığı ilə bağlıdır. Küçədə işləyən şəxslərə 450 manat maaş verilir. Onlar dəfələrlə mənə yaxınlaşıb bu məsələni Milli Məclisdə qaldırmağımı təklif edirlər".

İsmayıl

Rusiya işıqları söndürə bilər

Avropa ciddi şəkildə kibermüharibəyə hazırlaşır

İsveç "Böhran və ya müharibə gələrsə" adlı 32 səhifəlik broşür paylayıb

Nüvə münaqişəsi və ya silahlı hücum təhlükəsi ilə mübarizə aparmaqdan əlavə, Avropa indi 21-ci əsrdən doğulmuş yeni düşmənə: kibermüharibə ilə mübarizə aparmalıdır.

"Şərq" xarici mediaya istinadən xəbər verir ki, Rusiya və Çin kimi ölkələrin kibercümlə təhlükəsi Avropa ölkələrini narahat etməkdədir.

Keçən həftə britaniyalı nazir Rusiyanın onsuz da aktiv olan kibercümlə təhlükəsizliyinin daha ciddi səhələrlə sıçramasının mümkün olduğunu söyləyib.

Britaniya rəsmisi, "Kibermüharibə sabitliyi poza və zərər verə bilər. Rusiya kibercümlə milyonlarla insanın işiğini söndürə bilər", - deyə bildirib.

Elektriksiz necə yaşamaq olar?

Mümkün münaqişənin ön cəbhəsində olan bütün ölkələr öz vətəndaşlarını elektrik enerjisinin kəsilməsinə hazır olmağa çağırıb.

Bir çox Avropa ölkələri, ən pis hal baş verərsə, elektrik enerjisi olmadan necə yaşamaq barədə məsləhətlər verən proqramlar və bukletlər nəşr edib.

Ölkələr vətəndaşlarına xəbərdarlıq edir

Bu yaxınlarda İsveç "Böhran və ya müharibə gələrsə" adlı 32 səhifəlik broşür paylayıb.

Almaniya hücum zamanı insanlara ən yaxın sığınacaq tapmağa kömək edəcək proqram hazırlayıb.

"Rusiyanın kibertəhdidi ciddiyyə alınmalıdır"

Mütəxəssislər, infraquruta dağıdıcı hücumun NATO-nun qarşılıqlı müdafiə bəndini işə sala biləcəyini və bunun Moskvanı təhdid edəcəyini nəzərə alaraq, Rusiyanın kibertəhdidinə ciddi yanaşmaq lazım olduğunu deyirlər.

Turan

"Seçkilərdə partiyaların iştirakçılığı qanununun tələbidir. Siyasi partiyalar haqqında qəbul olunan yeni qanunda əlaqələr qoyulub ki, münbit şərait oldu-olmadı, istədi-istəmədi, mütləq seçkilərdə iştirak etməlidir".

Bu barədə "Şərq"ə açıqlamasında AMİP Siyasi Şurasının üzvü Əli Oruçlu deyib. Partiya rəsmisi vurğulayıb ki, siyasi baxımdan ya-

Bələdiyyə seçkilərinə hazırlıq çox ağır və ləng edir

İnsanlar bələdiyyələrin bir iş yaramadığını gördükləri üçün marafonda iştirak etmək istəmirlər

naşılıqda siyasi partiyalar dövlətin və yerli özünüidarəetmə orqanlarının idarə olunmasında iştirak etməlidir: "Demokratik cəmiyyətlərdə bələdiyyələr və bələdiyyə seçkiləri böyük əhəmiyyət kəsb edir. Götrək qarşda Türkiyəni. Türkiyədə son bələdiyyə seçkilərinin necə çoxşü, kəskin rəqabət və kütləvi şəkildə keçdiyini izlədik. Hər bələdiyyə uğrunda ölçüsünə baxmayaraq, siyasi qüvvələr arasında gərgin mübarizə gətirdi. Təəssüf ki, Azərbaycanda seçkilər qurumları və seçki institutları bərabər hala salındığından ictimai diqqəti özünə çəkməyib. İnsanlar seçkilərin şəffaf və demokratik keçiriləcəyinə inanmadığından seçkilərə qatılmaq istəmirlər".

Ə.Oruçlu qeyd edib ki, avqustun 1-də keçirilən parlament seçkilərindəki passivlikdən nəticə çıxarılmalı idi: "Təəssüf ki, eyni acınacaqlı mənzərə qalmaqdadır. Ölkədə ümumilikdə seçki ab-havası yoxdur, desək, yanlımarıq. Açıq, partiyaların bələdiyyə seçkilərinə ha-

zırlığı və üzvlərin irəli sürülməsi prosesi çox ağır və ləng gedir. İnsanlar bələdiyyələrin bir iş yaramadığını gördükləri üçün marafonda iştirak etmək istəmirlər. Seçkilərə bir neçə gün öncə start verilməsinə baxmayaraq, cəmi 9 nəfərin namizədliyi irəli sürüldü. Bu, ürekaçan durum deyil. Biz də çalışırıq ki, seçkilərə aktiv və çoxsaylı namizədlərlə qatılmaq. Müvafiq strukturlar bunun üzərində işləyir. Ümid edək ki, nəhayətdə demokratik seçkilərin və seçkilərlə formalaşdırılan təsisatların dövlətin davamlılığı və dayanıqlığı, həmçinin sabitlik üçün vacib olduğunu anlayırlar olacaq".

Qeyd edək ki, gələn ilin yanvarın 29-da 118 dairə üzrə 685 bələdiyyəyə seçkilər keçiriləcək. 685 bələdiyyə üzrə isə 8071 bələdiyyə üzvü seçiləcək. MSK sədri Məzahir Pənahov partiyaların və ictimaiyyəti bələdiyyə seçkilərində fəal olmağa səsləyib.

İsmayıl

Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyi

**Azərbaycan
dövlətçilik tarixinin, milli
adət-ənənələrinin, elm və
mədəniyyətinin təbliği**

Milli adət və ənənələr, onun əsasında formalaşan mənəvi dəyərlər sistemi hər bir xalqın mədəni siması deməkdir. Adət-ənənələr gənclərin vətən, millət, xalq sevgisi ruhunda tərbiyə olunmasında mühüm rol oynayır.

Sevindirici haldır ki, Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin təbliği istiqamətində ölkədə vətəndaş cəmiyyəti, kütləvi informasiya vasitələri, hətta sırası vətəndaşlar belə əllərindən gələni edirlər. Dövlətçilik tariximizin, adət-ənənələrimizin, onun reallıqlarının, mənsub olduğu dəyərlərin dünyada tanınmasının vacibliyi başa düşülür. Elə bu səbəbdən də müstəqilliyimizi əldə etdiyimiz 30 ildən bir qədər artıq dövr ərzində Azərbaycan tarixi, adət-ənənələri və milli-mənəvi dəyərlərinin dünyada tanınmasına nail olub. Azərbaycanın qalib ölkə, regionda lider kimi tanınması və qəbul edilməsi, eləcə də dəyərlərimizə, mənsub olduqlarımıza hörmətlə yanaşılması heç də təsadüfi deyil. Bütün bunlar məhz dövlətçilik tariximizin, milli adət-ənənələrimizin, elm və mədəniyyətimizin təbliği sayəsindədir. Adət-ənənələrimizin təbliği daim aktualdır.

Bu səbəbdən milli dəyərlərin tədrisi məktəbdə tərbiyəvi tədris proqramının əsas hissələrindən biridir. Milli dəyərlər bir cəmiyyətin tarixi, mədəniyyəti və mənəvi mirasını yaşadan dəyərlərdir. Gənc nəsillərə milli dəyərlərin öyrədilməsi, onların kimliklərinin formalaşmasına, vətənpərvər olmalarına və cəmiyyətin etiqadlı dəyərlərini qoruyub saxlamalarına şərait yaradır.

Mütəxəssislər hesab edir ki, dövlətçilik tariximiz, milli adət-ənənələrimiz, elm və mədəniyyətimiz gənc nəsillərə tədris edilməli, öyrədilməli, onlar məlumatlandırılmalı, biliklişdirilməlidir.

Qeyd edirlər ki, bu bilik, məlumatlı-

lıq da öz növbəsində bizə məxsus olan dəyərlərin, qədim tarixə malik olan dövlətçilik ənənələrimizin, elm və mədəniyyətimizin, adət-ənənələrimizin təbliğine əsaslı zəmin yaradır. Eyni zamanda vətəndaşlar özləri belə övladları ilə dövlətçilik tariximizi, adət-ənənələrimiz, elm və mədəniyyətimiz barədə söhbətlər aparmalı, bu adət-ənənələrin təbliği etməlidirlər. Belə bir cəmiyyət də, bu cəmiyyətin təmsil olunduğu dövlət də sarsılmaz olur. Bu baxımdan da dövlətçilik tariximizin, adət-ənənələrimizin, elm və mədəniyyətimizin təbliğinin hər zaman aktual olduğu təkrar edilə bilməz. Xalqımızın mənəvi dəyərlərimizə verdiyi önəm... elm və mədəniyyətimizi dərinləndirən öyrənməli və təbliği etməliyə ki, məkrli niyyət güdən düşmənlərin öz məqsədlərinə çatmalarına imkan verməyək. Bunun üçün də dövlətçilik tariximizə, milli adət-ənənələrimizə, elm və mədəniyyətimizə hər zaman sahib çıxmalı, onları davamlı olaraq təbliği etməliyik.

Onu da deyək ki, bu gün ümumtəhsil müəssisələrində, lisey komplekslərində, özəl məktəblərdə milli adət-ənənələrimizin təbliği istiqamə-

Hər bir yenilik GƏLƏCƏKDİR

Təhsil həm də milli maraqların qorunmasına xidmət etməlidir

tində mütəmadi olaraq tədbirlər təşkil olunur. Özəl günlərdə, bayram ərəfələrində, xüsusi tarixlərdə bu kimi tədbirlərin keçirilməsi çox gözəldir, amma bu, biristiqamətli olmamalıdır. Mütəxəssislərin də qeyd etdiyi kimi, dövlətçilik tariximiz, milli adət-ənənələrimiz, elm və mədəniyyətin təbliği bir neçə istiqamətlə şagirdlərimizə çatdırılmalıdır. Təhsilin işi, sadəcə, predmetin və ya fənnin tədrisi ilə məhdudlaşmamalıdır. Orta ümumtəhsil müəssisələrindəki tədris dövrünün əsas missiyası, məqsədi hər bir şagirdi şəxsiyyət kimi cəmiyyətə hazırlamaqdır. Bu mənada, orta məktəbin funksionallığı universitetin missiyasından dəfələrlə çətinidir. İnsan üçün bir həyat boyu vacib sayılacaq müsbət çalarların 75 faizi məhz orta məktəb dövründə formalaşır.

Təhsil eksperti Kamran Əsədov isə "Şərq"ə açıqlamasında deyib ki, Azərbaycan təhsil sistemi milli kimliyi qoruyan və gələcəyin intellektual əsaslarını yaradan strateji bir sahə-

dir: "Təhsilin inkişafı yalnız bilik ötürməklə məhdudlaşmır; o, eyni zamanda cəmiyyətin sosial və mənəvi dəyərlərinin möhkəmləndirilməsi, ölkənin global rəqabət qabiliyyətinin artırılması üçün təməl rol oynayır. Hazırkı dövrdə milli təhsil sistemi müxtəlif çağırışlarla üzle-

Milli təhsil sisteminin əsas məqsədi xalqın sosial və mənəvi kodlarını qorumaq, onları gələcək nəsillərə ötürməkdir

şir, bu işə onun yenidən qurulmasını və gücləndirilməsini zəruri edir.

Milli təhsil sisteminin əsas məqsədi xalqın sosial və mənəvi kodlarını qorumaq, onları gələcək nəsillərə ötürməkdir. Təhsilin xarici təsirlərə tamamilə bağlanması mümkün deyil və lazımı deyil, lakin bu təsirlər milli kimliyə zərər verməməlidir. Təhsil sistemi elə

qurulmalıdır ki, Azərbaycan xalqının mədəni və tarixi dəyərləri global trendlərlə uyğunlaşdıraraq qorunması və inkişaf etdirilsin.

Dünyada təhsil təkə iqtisadi və texnoloji tərəqqinin deyil, həm də mədəni və siyasi təsirin əsas alətlərindən biridir. Dövlətlər təhsildən "yumşaq güc" vasitəsi kimi istifadə edərək, öz mədəni və siyasi maraqlarını həyata keçirirlər. Belə bir reallıqda Azərbaycanın təhsil sistemi yalnız daxili inkişaf məqsədlərinə deyil, həm də milli maraqların qorunmasına xidmət etməlidir.

Milli təhsil modelinin yenidən qurulması xalqın tarixi təcrübəsi, mədəni dəyərləri və müasir çağırışlara uyğunlaşdırılmalıdır. Təhsili yalnız texnoloji yeniliklər və global trendlər əsasında qurmaq yetərli deyil; onun təməlinə milli dəyərlər, milli maraqlar və sosial harmoniya dayanmalıdır. Azərbaycan

təhsilinin gələcək prioritetləri xalqın son yüz illik təcrübəsindən qaynaqlanmalı və milli kimliyin qorunmasını təmin etməlidir.

Bilik və gücün birləşməsi hər bir dövlətin dayanıqlı inkişafını təmin edən əsas elementdir. Təhsil bu iki əsas faktorun vəhdətini yaradan mexanizmdir. Bu səbəbdən, təhsil siyasəti yalnız iqtisadi məqsədlərə deyil, həm də dövlətin strateji maraqlarına xidmət etməlidir. Təhsili global rəqabət mühitinə inteqrasiya edərək onun milli dəyərlər üzərində qurulmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.

Azərbaycan təhsil sistemi milli maraqları qoruyaraq global səviyyədə rəqabətə davamlı bir modelə çevrilməlidir. Təhsil sahəsində hər bir yenilik bu əsas prinsiplərə uyğun şəkildə həyata keçirilməlidir. Təhsil gələcəyin ən mühüm təminatıdır və bu təminatı milli kimlik və global rəqabətliyin harmoniyası əsasında qurmaq hər birimizin ortaqlıq məsuliyyətidir".

Şəymən Bayramova

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə çap olunub

Müvəqqəti sülhləri, atəşkesləri çox görəcəyik...

Rusiya Ukraynada müharibə apara-apara böyük bir müharibəyə hazırlığın içərisindədir

Dünya bir müharibə hazırlığının içərisindədir. Bəzən dövlətlər sülhdən danışır, pozitiv mesajlar yayımlayır. Ancaq dövlətlər öz xalqlarına müharibəyə hazırlaşması barədə subliminal mesajlar verir.

Bu sözləri "Şərq"ə siyasi şərhçi Səxavət Məmməd deyib. O bildirib ki, son zamanlar, xüsusilə Qərb ölkələrində hərbi texnikaların, silah-sursatların açıq şəkildə bir yerdən başqa yere daşınması müşahidə olunur: "İllər əvvəl də bu hallar yaşanırdı, ancaq bu tip daşınmalar zamanı texnikaların, silahların üstünə çadır qurularak çəkərək həyata keçirilirdi. Düşünürəm ki, Qərb ölkələrində çadır çatışmazlığı var. Sadəcə olaraq bunun açıq şəkildə nümayiş etdirilməsi əhaliyi hazırlamaqları ilə bağlıdır.

Azərbaycanda dövlət qurumlarının əhaliyə ən çox xəbərdarlığı hərbi karvanların çəkilib sosial şəbəkələrdə paylaşılması ilə bağlı idi. Ancaq bunun heç bir əhəmiyyəti olmurdu. Xəbərdarlıqlara baxmayaraq, yəni bu baş verirdi. İndi də avropalılar əlində telefon bunlara çəkib paylaşmaqla məşğuldur. İnsanlara nə qədər xəbərdarlıq edirsən,

et, hərbi texnikalara, onların çoxlu sayda bir yerdən başqa yere daşınması maraqlıdır, olacaq da. Dövlətlər dilde sülh deyir, ancaq subliminal mesaj olaraq, xalqa başqa şey verir. Bu, hazırlıq mərhələsinin ilkin variantıdır. Hesab edirəm ki, bir müddət sonra fərqli halların da şahidi olacağıq.

Ona görə də Rusiya-Ukrayna müharibəsinin, Yaxın Şərqdəki müharibənin son olacağını düşünmürəm. Məsələn, ötən həftə Livanla İsrail arasında sülhün əldə olunmasına dair atəşkes imzalanıb. Hazırda isə Suriyada proseslər yenidən alovlanır. Artıq Suriyada hökumət qüvvələri ilə müxalif qüvvələr arasında ciddi toqquşmalara start verilib. Məsələ ondadır ki, yeri əhaliyə də bu prosesə cəlb edilə bilər. Son günlər Türkiyə və Rusiyanın Suriyadakı patrul xidmətləri yerli əhali tərəfindən dəşə basılır. Belkə də, bu, əvvəl də var idi, ancaq son günlər bu proses media qurumlarının səhifələrini bəzəməyə başlayıb. Yəni müharibə lazımdırsa, yer qəhət deyil.

Ona görə də düşünürəm ki, bütün müharibə ocaqları qaynar saxlanılıdır

Şəymən Bayramova

Qış mövsümünə hazırlıq bağlı paytaxt rayonlarında təsdiq edilmiş tədbirlər planlarına uyğun mövsümə və xüsusilə qarlı havalara hazırlıq tədbirləri davam edir.

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin Mətbuat Xidmətindən verilən xəbərə görə, şəhərin və rayon kommunal xidmətlərinin xüsusi təyinatlı texnikaları hazır vəziyyətə gətirilib, əlavə tədbirlər

Qış mövsümünə hazırlıq başlayıb

Əsas məsələ - yolların təhlükəsizliyi ön planda saxlanılmalıdır

görüldü. Görülən işlərə nəzarət məqsədilə Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti tərəfindən hər bir rayona cavabdeh şəxs təyin edilib.

Paytaxtda qarlı havalara hazırlıq tədbirlərinin vəziyyəti məsələləri Pirallahı, Səbail və Qaradağ rayonlarında müzakirə edilib. Müşavirələrdə Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin məsul şəxsləri, rayon rəhbərliyi, kommunal-təsərrüfat və digər aidiyyəti qurumların rəhbərləri, həmçinin özəl sektorun nümayəndələri də iştirak ediblər. Müşavirələrdə hər bir sahənin rəhbərinin hesabatı dinlənilib.

Qeyd olunub ki, rayonlardakı hər bir təşkilat mövsümə hazırlıq tədbirlərinin həyata keçirilməsində fəal iştirak etməli və yağıntıların zamanı bitişik ərazinin qardan və buzdən təmizlənməsi üçün müvafiq tədbirlər görməlidirlər. Qarın təmizlənməsi işlərinə kommunal qurumların texnikası ilə yanaşı idarə, təşkilat, bələdiyyə və özəl qurumların da mövcud texnikalarının cəlb edilməsi qərara alınıb.

Eyni zamanda həm də ictimai işə müəssisələrinin, özəl qurumların rəhbərlərinə, ictimaiyyət nümayəndələrinə qarlı günlərdə Avropa ölkələrində də qəbul edilən qaydalara uyğun özlərinə əldə ərazilərin təmizlənməsində yaxından iştirak etməyə çağırış edilib.

Təhlükəsizlik məsələləri üzrə eks-

pert Elmar Nurəliyev "Şərq"ə açıqlamasında bildirib ki, payız-qış mövsümündə müvafiq qurumların tədbirlər planı var:

"Bu tədbirlər planına uyğun olaraq öz işlərini həyata keçirirlər. Qış mövsümündə Bakıda təhlükəsizlik tədbirləri həm ictimaiyyətin təhlükəsizliyini təmin etmək, həm də təbii fəlakətlərin təsirinə minimuma endirmək məqsədi daşıyır. Şəxsi yaşayış sahələrinə təhlükəsizlik təminatı planı öncəki illərdə yaranmış problemlərlə müşayiət olmasın. Yəni hansı ərazilərdə daha çox təhlükə riski daşıyır, hansı ərazilərdə daha çox qar yağır, buz bağlayıb, neqliyyat vasitələrinin hərəkəti çətinləşib, qəzalar və s. təhlükələr olubsa, həmin yerlərdə daha operativ, daha gücləndirilmiş bir iş rejimi və fəaliyyət planı olmalıdır. Həmçinin yolların təhlükəsizliyi ön planda saxlanılmalıdır. Buzları eridilməli və qarlar yollardan təmizlənməlidir. Hava proqnozları və təhlükəsizlik təminatları ilə insanlar məlumatlandırılmalıdır. Eyni zamanda Fövqəladə Hallar Nazirliyi və digər xilasetmə xidmətləri təlim keçmiş və heyət avadanlıqları ilə təchiz olunmalıdır. Bu cür yanaşma effektiv və müsbət nəticələrə səbəb ola bilər".

Fidan Həmişəyeva

Əkbər Əlioğlu,
Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

Bədirxan Əhmədlinin elmi portretinə bir nəzər

xarakterdən imtina" edildi. S.Rəhmanın "Xoşbəxtlər"i və "Toy"u və sonrakı komediyaları bu nəzəriyyələrin uğursuz istiqamətindən yaxa qurtara bilmədi və təbii ki, bunlar tədqiqatının dərin və əhatəli məzmununda təhlilləndirilməsinə, hadisələrə yanaşmada, sosial problemlərin dramaturji konfliktin mərkəzinə gətirilməsindəki yenilik, ictimai həyatda siyasi kursun dəyişməsi kimi ədəbi-mədəni hadisələr ədəbiyyat və gerçəklik fonunda elmi həllini tapmaqla yanaşı, Və məhz bundan sonra çox keçmədən İ.Əfəndiyev dramaturgiyası, İ.Əfəndiyev teatr məktəbi öz lirik-dramatik psixologizmi və ictimai pafosu, kolliziyaların sosial problemlərin bağrından qopması, tarixi münasirlik biçimində yüksək sənətkarlıq təqdimi baxımından dramaturgiyamızın yeni inkişaf mərhələsinin axar mənbəyinə çevrildi. Dramaturgiyamızın B.Vahabzadə, H.Həsənzadə, Elçin, Anar, Ə.Əmirli, F.Mustafa mərhələsi həmin dramaturgiyanın doğma övladları kimi özlərinin səhnə uğurlarına tapındı.

Mühacirət ədəbiyyatı istilah olaraq ədəbi-bədii fikrimizdə XX əsrin sonlarında işlənilməyə başlandı; bu ədəbiyyatın nümayəndələri haqqında məqalələr yazıldı, əsərləri çap olundu, dərslərdə yaradıcılıqları barədə icmal məqalələrdə təmsil olundu. Elmi monoqrafiyalar yazılaraq bu ədəbiyyatın nümayəndələrinin həyatı, dövrü və yaradıcılıqları geniş şəkildə tədqiq olunaraq təqdim olundu. Əslində, bu ədəbiyyatın son tədqiqatın mükəmməl nümunəsini Bədirxan Əhmədli yaratdı desək, zənnimcə, səhv etmərək. Məhz onun "Azerbaycan mühacirət ədəbiyyatı. Təşəkkülü, problemləri, şəxsiyyətləri" adlı böyük həcmli araşdırması ilə tanışlıq zamanı onların adlarıyla tanış olursan və bu münasibətlə Nazif Ələkbərlili, Vaqif Sultanlı, Alxan Bayramoğlu və Ş.Qurbanovun kitab və məqalələri yada düşür. B.Əhmədli bu araşdırıcılardan fərqli olaraq Azərbaycan mühacirətini dövr mərhələ üzrə təsnif edərək ədəbi şəxsiyyətlərin yaradıcılığını, bu ədəbiyyatın problemlərini genişliyi ilə tədqiqatə cəlb edib. O, birinci mərhələni Ə.Hüseynzadənin və Ə.Ağaoğlunun nümunəsində sovetlərə qədərki dövr kimi sənədləndirib. İkinci mərhələ II Dünya savaşına qədərki mühacirətin siyasi, ədəbi-bədii, elmi istiqamətlərdə təşkilatlanma və inkişaf dalğası, II Dünya müharibəsindən 50-ci illərin ortalarına qədərki mərhələ kimi təsnif olunub. O, M.Rəsulzadənin vəfatı ilə Azərbaycan mühacirətinin aktiv və nəzəri dövrü başa çatır, keyfiyyətə yenilənmə və dəyişmə, legion ədəbiyyatı bu ədəbiyyatın tərkib hissəsi kimi alaraq monoqrafiyanın bu üç istiqamətini çoxcəhətli şərhi əsasında bütöv simasını əyaniləşdirir, hər dövrün ədəbi, ictimai siyasi xadimlərinin irsi üzərində dayanır. Dördüncü mərhələni isə 60-cı illərdən 80-ci illərin sonuna qədərki dövr kimi sənədləndirir. Ədəbi və elmi ictimaiyyətə məlum olan Ə.Hüseynzadə, Ə.Ağaoğlu, M.Ə.Rəsulzadə, Y.V.Çəmənzəminli, Qurban Səid (Məhəmməd Əsəd bəy), Almaz İldırım, Ümmül Banin, C.Hacı-

bəyli kimi mühacirət ədəbiyyatının böyük nümayəndələri ilə yanaşı, onların Əbdülvahab Yurdsever, Hüseyn Baykara, Kərim Ödə, Kərim Yayıcı, Alazan Baycan, Abay Dağlı və Səməd Ağaoğlu kimi çiyindəşlarını oxuculara təqdim edir. Azərbaycanı xarici ölkələrdə təmsil edən on üçdən artıq məcmua və qəzetlərin adlarını çəkməklə mühacirətin ideoloji bazasının təbliği işinə xidmətləri dəyərləndirilir. Gültəkin (Əmin Abid), Fuad Aqzuru, Əhməd Təkin, Abay Dağlı (Cəmil Ağayev) və Kərim Yayıcı kimi şairlərin poeziyasından nümunələr gətirərək şərh edir, legion ədəbiyyatının klassiki Qurban Səid-Məhəmməd Əsəd bəy və onun "Əli və Nino" romanının təhlilləni geniş çərçivədə, eləcə də otuzdan artıq legionçu yazar və publisistlərin adlarını sıralayır.

Onun bu ədəbiyyatın ideya-siyasi və bədii məramına yekun sözləri böyük məhəbbətlə, ideal haqqiqətin təntənəsini bəyan edir: "Sosializm realizm" arealında deyilənlər ideya və düşüncələr, haqqıqətlər mühacirət mətbuatında və ədəbiyyatında bu və ya digər şəkildə öz ifadəsini tapırdı. Mühacirətdə yaranan ədəbi-bədii nümunələrinin mövzu və problematikasını, əsasən, vətən, xalq, milli məfkurə barədə düşüncələr təşkil edirdi, bu da Azərbaycanın milli müstəqilliyi, azadlığı uğrunda mübarizəni sönməyə qoymurdu. Azadlıq, müstəqilliyin, milli ruhun Azərbaycan xalqının ideya-estetik, düşüncə-məfkurə yaddaşında yaşaması işində legion ədəbiyyatı özünəməxsus yer tutur". Mühacirətin düşüncə və ideallarının bətinəndən doğulmuş legionçuların bütün ədəbi irsinin bu ədəbiyyatın ideya siqleti ilə üst-üstə düşməsinə ilk dəfə bəyan edir və legion ədəbiyyatının mühacirət ədəbiyyatının bir qolu kimi təhlilə cəlb edir. Bəli, bir daha görürük ki, professor Bədirxan Əhmədlinin dərslilik yazması, ədəbi tənqidlə məşğul olması, doktorant və dissertantlara rəhbərlik etməsi, proqramlar hazırlaması, Müdafiə Şuralarında opponentlik etməsi və s. bəzə ədəbiyyatşünaslıq elminin klassiklərini xatırladır; çoxşəxəllilik, monumentalıq, zəhmətsevərlik onun boynuna biçilmiş yarıqlardır. 5 monoqrafiya, bir neçə kitab, 2 dərslük, proqramlar, yüzdən çox elmi, iki yüzdən artıq publisistik məqalələr müəllifin indi bu yarıqlar çox yaşayır, onu yaradıcılıq laboratoriyasına möhtəşəmlik qazandırır, hələ hərbi rütbəsini, Qarabağ müharibəsi veteranlığını, AYB və AJB üzvlüklerini də bu sıraya əlavə etmək olar.

"Bir kərə yüksələn bayraq bir daha enməz", "Millətlərə istiqlal" başımız üstə hilal altında milli mücahidliyin əzəli və son manifesti üç formulada təzahür etdi. Və bu təzahürün gerçəkliyini sıralayan ictimai-fəlsəfi, siyasi və ədəbi frazalarda yazıya alınmış sayğıməz məqalələr, monoqrafiyalar, kitablar... Lakin "Türkcülüyün üçlü formulu - nəzəri və tarixi aspektləri" yuxarıda göstərilən müqəddəs amalları ədəbiyyatşünaslıq elmində mükəmməlik ifadəsi - zənnimizcə, yeni hadisədir.

Kitabın ilk sahifəsi belə açılır: "Türk milli kimliyinin, ictimai şəuruunun formalaşmasında davamlı, sistemli mücadilə aparın böyük düşüncülər - M.F.Axundzadə, Ə.Süavi, C.Əfqanı, Y.Akçura, Ə.Hüseynzadə,

Ə.Ağaoğlu, Z.Gökəlp və M.Ə.Rəsulzadənin əziz xatirəsinə ithaf edirəm". Düşünmək olar: "Bədirxan müəllim Türkiyənin Qars Qafqaz Universitetində çalışmasaydı, bu mövzuda əsər yazı bilərdimi? - Bəli, amma bu çəki-də, bu təkmildə, bu türkçü mənəviyyatında yox. Bunu kitabın adı, bölmələrə və onlara məxsus yarıqlara verilən başlıqlar, istinad olunan ədəbiyyatların genişliyi və özəlliyi, xüsusən də əsərin mükəmməl çəkərliliyi elə mükəmməl dayaqlar əsasında şərh edib ki, onu ideoloji sistem kimi dövlətimizin rəmzlərində ifadə olunmasının nəticəsi kimi yekunlaşdırıb.

Bu aspektdə İ.Qaspralının "Dildə, fikirdə, işdə birlik" formulunun üçlü formulu yaxın olmasına baxmayaraq, müəyyən dövr populyarlığı qazansa belə, heç bir türk dövlətinin, xalqının ideoloji sistemine çevrilmədiyini əsaslandırın alim bu üçlü formulu bir sistem kimi Z.Göyülpin formalaşdırıldığını, Azərbaycan Cümhuriyyətinin ideologiyasına isə M.Ə.Rəsulzadənin gətirdiyi faktlarla təsdiq edir. Və bu yöndə əlavə olaraq bildirir ki, üçlü formul arayıqları, istəməz, turançılıq görüşlərini də doğurub və formalaşdırıb. Tədqiqatçı bu formula əsası və yanlış münasibətlər toplusuna aydınlıq gətirərək, onun ideoloqlarının ünvanlarına yönəldilmiş ibarəli, gelişigözel sözlərlə yox, əsərlərinə istinadla münasibətini bildirir: "Üçlü formulu zaman-zaman yalnız Azərbaycanda deyil, bütün türk dünyasında bu və ya digər şəkildə mövcud olduğunu nəzərə alaraq, onu yalnız Azərbaycan coğrafiyasında yox, daha geniş kontekstdə araşdırmağa çalışdıq. Çünki formulu və onun ayrı-ayrı prinsiplərini milli arealda araşdırmaq və yaxud milli coğrafiyaya aid etmək yanlış nəticələrə gətirib çıxarır. Elə buna görədir ki, üçlü formulu o, əziz xatirəsinə ithaf etdiyi şəxsiyyətlərin hər birinin ayrı-ayrılıqda "türkləşmə, müasirlik, islamçılıq görüşlərinin izahı üzərində kökləyib".

Bu formulaların hər birinin izahı şərhini onun ideoloqlarının irsi üzərində təsbit olunmuş, onların yaşadığı məkanların ictimai-siyasi görünüşü və bu fonda yaranan dərkəmlər, partiyalar, birliklər, üzvlərinin fəaliyyəti elm fədasinin milli vicdan amulasında işığılandırılır. Monoqrafiyanın tutumu o qədər dərin və genişdir ki, ayrıca tədqiqatın mövzusu olmasın şərtləndirir. Bunun üçün isə xüsusi hazırlıq mütləq vacibdir. Biz buna hazır deyilik.

Sadəliyində böyüklüyün ağır yükü onun şəxsiyyəti ilə yaradıcılığının timsalında, vəhdət fokusunda aydın görünür. Şəxsiyyətdəki xoş ovaq, səmimi, isti münasibət ürəkəçandır, yüksək erudisiya, daxili mədəniyyət, xeyirxahlıq, işgüzarlıq, mənəvi zənginlik gözəl insanlığının təccəsumüdür. Bu kiçik yazıda onun elmi yaradıcılığına yığcam münasibətimizi ifadə edirik, yaradıcılığının digər sahələrinə toxuna bilmədik. Zənn edirik ki, bu kiçik yazıyla da olsa, onun böyük elm sahibliyini təsdiqləyə bilməyəcək; köklü-köməkli, qollu-budaqlı bir çinar görkəmində. Onun bu artımı ədəbi-elmi fikir sahibləri arasında aydın görünür. Bir də əslində, bu aydınlıq içində ictimai-mədəni, ədəbi-bədii fikrimizin görkəmli simasını - professor Bədirxan Əhmədlinin elmi portretinə işıq tutduq və aydınlıq arasında aydın ünvanına "xoş gördük" söylədik. Və bu ovaq axarında ona cənsəğlilə, uzun ömür, yeni-yeni yaradıcılıq uğurları arzulayırdıq...

Partiyadan həvəsi olanlar seçkilərə qatılacaq

Tural Abbaslı: "Məqsədimiz bələdiyyə seçkilərində qalib gəlmək deyil"

Azərbaycanda növbəti bələdiyyə seçkiləri artıq 2025-ci il yanvarın 29-na təyin edilib. Ötən illərdən fərqli olaraq, bələdiyyələrin sayı 1400-dən 685-ə endirilir. Həmçinin seçkilər 118 seçki dairəsini əhatə edəcək. Eyni zamanda bulki bələdiyyə seçkilərində yeni əsas dəyişikliklərdən biri də bələdiyyələrin qrant ala bilməsidir.

Ağ Partiyasının sədri Tural Abbaslı "Şərq"ə deyib ki, seçkilərdə iştirak etməyə çalışacaq: "Yerli təşkilatlarla məlumat verilib ki, həvəsi olanlar bu seçkilərdə iştirak etsinlər. İştirak məqsədimiz bələdiyyə seçkilərində qalib gəlmək deyil. Əslində, partiya üzvlərinin, rayon təşkilatı aktivlərinin seçkilərdə iştirakını formalaşdırılması, cəmiyyətlə işləmək və partiyanın təbliğatıdır. Heç kimə sirm deyil ki, Azərbaycanda bələdiyyə sistemi illic vəziyyətdədir. 1999-cu ildən fəaliyyət göstərən bələdiyyələrin Azərbaycan ictimai-siyasi və sosial həyatında heç bir təsir imkanları yoxdur. Bunlar əvvəllər lap çox idi. Sonralar 2 dəfə sayları azaldıldı. Sonuncu dəfə də 685-ə endirildi. Nə qədər ki bələdiyyələr qardaş Türkiyədəki kimi bütün səlahiyyətlərə malik deyil, onların fəaliyyəti simvolik olacaq. Yeni icra hakimiyyətlərinin kölgəsində qalacaq. Əslində, bələdiyyə yerli özünüidara deməkdir. Yeni hər kənd icmal şəklində öz problemini həll etməlidir. Amma indi 4-5 kənd bir bələdiyyədə birləşib. Bu da dolayısıyla elə icra hakimiyyəti strukturuna yaxınlaşdırılır. İnanmıram ki, hazzırkı dəyişikliklər bələdiyyələrin fəaliyyətində və ya dövlətdəki ictimai-siyasi səhnədəki mövqeyində müsbət nəmədə dəyişikliklər etsin. Azərbaycanda icra strukturlarının səlahiyyətləri tam bələdiyyələrə verilməlidir. O zaman bələdiyyələr effektiv işləyə bilər. İndiki halda bələdiyyələrin bu formada fəaliyyət göstərməsini dövlətə yük hesab edirik. Bəzi səlahiyyətlərin alınması, bəzilərinin əlavə olunması ilə bələdiyyələri düzəltmək mümkün deyil."

Aynur Babazadə

Elan

Məmmədov Anar Vilayət oğlunun adına verilmiş əmək kitabçası itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi AZTU-nun nəzdində Bakı Texniki kollecinin 2-ci kurs tələbəsi Nuriyə Fatimə Muxtar qızına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Təsisçi: "Şərq Media Qrup" MMC

Baş redaktor: Akif Aşırılı

Baş redaktorun müavini: Yusif Nəzərli

Reportyorlar qrupu:

Mələhət Rzayeva, Şəymən Bayramova, İsmayıl Qocayev, Aygün Tahir, Nihat Müzəffər, Şəhanə Ziyad, Nəzrin Vüqarqızı

Texniki heyət:

Rüfət Dadaşov, İmamcan Əliyev, İlahə İbrahimova, Nailə Cabbarlı, Fazilə Məmmədova

Qəzet "Şərq" in kompyuter mərkəzində yığılır, səhifələrin və "Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-nin mətbəəsində çap olunur

"Şərq Media Qrup" MMC-yə daxildir:

"Şərq" qəzeti və sherq.az saytı
www.sherq.az
e-mail: sherq-1996@mail.ru

Ünvan: Mətbuat prospekti,

"Azərbaycan" nəşriyyatı.

Telefon: 447-32-41

538-44-50, internet 538-44-15,

İndeks: AZ1073

Hesab nömrəsi:

Kapital Bank ASC Yasamal filialı

Kod: 200037

VÖEN: 9900003611

M/H: AZ37NABZ0135010000000001944

S.W.I.F.T.: AIBAZ2XXXX

AZM hesab nömrəsi:

AZ74AIB400500G9441595487103

VÖEN 1307632991

Tirajı: 1500 Sifariş: 2826

Humanitar yardıma vergi rüsumu tətbiq etmək məntiqsizdir

Mövcud qanunvericiliyə edilən dəyişiklik, imzalanan sənəd dövrün tələblərinə uyğundur

Azərbaycana humanitar yardım kimi götürülən mallar, mövcud qaydada qeydiyyatdan keçmiş humanitar təşkilatlarla yanaşı hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən idxal edilən zaman yalnız Nazirlər Kabinetinin razılığı ilə vergidən azad edilə bilər.

Bu, "Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə dəyişiklik edilməsi haqqında" Qanunun təbiiqi və "Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə məsələləri haqqında" Qanununun icrasına dair Prezident İlah Əliyevin fərmanına edilən dəyişikliklərdə öz əksini tapıb. Əvvəllər

belə malların siyahısı Beynəlxalq Humanitar Yardım üzrə Respublika Komissiyasının razılığı ilə müəyyən olunurdu. Qeyd edək ki, Azərbaycana humanitar yardım kimi götürülən mallar əlavə dəyər vergisindən (18 faiz) azaddır.

İqtisadçı Fuad İbrahimov "Şərq"ə açıqlamasında qeyd etdi ki, söhbət humanitar yardımdan gedirsə, adı üstündədir, humanitar yardım. Və humanitar yardım olaraq ölkəyə götürülən mallara əlavə olaraq vergi rüsumu tətbiq etmək

rüsumlarından azad olmalıdır. Çünki bunlar strateji mallardır. Adətən belə malların maya dəyəri ucuz olur. Çünki humanitar yardım kimi nəzərdə tutulur. Maya dəyəri ucuz olan və ödənişsiz verilən mallara yenidən vergi qoyulması, əlbəttə, absurd gö-

məntiqsizdir:

- Humanitar yardımlar spesifik sahələr üzrə ola bilər. Tibb, təhsil, sosial sahələr, eləcə də ölkəyə strateji vacib avadanlıqlar, qurğular gətirilə bilər ki, bu qəbildən olan, bu niyyətlə gətirilən mallar əlavə vergidən, idxal gömrük rüsumlarından azad olmalıdır. Çünki bunlar strateji mallardır. Adətən belə malların maya dəyəri ucuz olur. Çünki humanitar yardım kimi nəzərdə tutulur. Maya dəyəri ucuz olan və ödənişsiz verilən mallara yenidən vergi qoyulması, əlbəttə, absurd gö-

Mələhət

ABŞ hesabat yayıb

COVID-19 Çin laboratoriyasında yaradılıb

COVID-19 virusu çox güman Uhandakı Çin laboratoriyasında yaradılıb və oradan sızıb.

APA xəbər verir ki, bu barədə məlumat ABŞ Nümayəndələr Palatasının Koronavirüsə Mübarizə Komitəsinin hesabatında yer alıb. Hesabata əsasən, virusun yaradıldığı laboratoriya Çinin aparıcı laboratoriyalarından biri olan WIV SARS-CoV-2-ye oxşar virusların tədqiq edildiyi Uhandakı yerləşir. Hazırlanması iki il davam edən hesabatda pandemiya federal və əyalət səviyyəsində cavab tədbirləri, həmçinin onun mənşəyi və peyvənd cəhdləri nəzərdən keçirilib. "Bu hesabat ABŞ-ye və dünyaya növbəti pandemiyanı proqnozlaşdırmağa, növbəti pandemiya hazırlaşmağa, özümüzü növbəti pandemiya qorumağa və növbəti pandemiyanın qarşısını almağa kömək edəcək", - Respublikaçı sədr Brad Wenstrup Konqresə göndərdiyi məktubda qeyd edib. Hesabatın başlıq nəticələri arasında ABŞ Milli Sağlamlıq İnstitutunun (NIS) pandemiya başlamazdan əvvəl Çinin Wuhan Virusologiya İnstitutunda viruslarla mübarizə yollarını tapmaq üçün gücləndirən mübahisəli "funksiya qazanma" tədqiqatının maliyyələşdirilməsi də var. "Koronavirus sürətlə bütün dünyaya yayılaraq, 7 milyondan çox insanın ölümünə səbəb olub. Pandemiya səbəbindən ölkələr sərhədləri bağlayaraq karantin elan edib, qlobal iqtisadiyyatda qarışıqlıq yaranıb.

ABŞ federal agentlikləri, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı və dünya üzrə elm adamları COVID-19-un mənşəyini müəyyən etməyə çalışsalar da, konsensus əldə olunmayıb", - sənəddə deyilir.

Sirli xəstəlik yayılıb

Qanlı gözlərə diqqət yetirin!

Konqo Demokratik Respublikasının cənub-qərbində müəmmal xəstəlikdən ölənlər var.

Yerli hakimiyyət orqanları noyabr ayında qripə bənzər xəstəlikdən 143 nəfərin öldüyünü açıqlayıb. Xəstəliyə yoluxan insanlarda yüksək hərarət və baş ağrısı kimi qrip əlamətləri müşahidə olunur. Gözlərə qan yığılır. Virus, simptomlarına görə "qanayan gözlər" virusu kimi də tanınır. Və yüzlərlə insanın yoluxduğu güman edilən Ruandada 15 nəfərin həyatına son qoydu.

Qeyd olunub ki, səhiyyə işçiləri nümunələrin toplanması üçün rayona göndərilib. Vətəndaş cəmiyyətinin lideri Cephorien Manzanza məsələ ilə bağlı açıqlamasında bölgədəki vəziyyətin kifayət qədər narahatverici olduğunu bildirdi.

Yerli epidemioloq qeyd edib ki, xəstəlikdən ən çox qadınlar və uşaqlar əziyyət çəkir.

Qeyd olunub ki, xəstəliklə bağlı Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatına (ÜST) ötən həftə məlumat verilib.

Turan

Ebru Şahin ana olmağı düşünür

Məşhur aktrisa jurnalistlərin sualına gülərək cavab verib

Məşhur aktrisa Ebru Şahin qatıldığı dövrdə mətbuat nümayəndələrinin suallarını cavablandırıb.

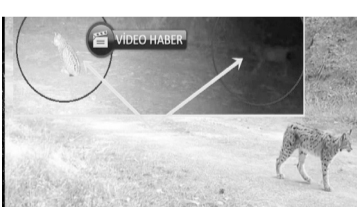
"Şərq" Türkiyə mediasına istinadən xəbər verir ki, Şahin jurnalistlərin "Ana olmağı düşünürsənmi" sualına gülərək cavab verib:

"Bu, açıq-aydın çox xüsusi bir vəziyyətdir. Mənə belə sual verildikdə narahat olaram, amma hazırda ana olmağı düşünürəm". Qeyd edək ki, aktrisa Ebru Şahin və basketbolçu Cedi Osman 2022-ci il iyulun 1-də Makedoniyanın Ohrid şəhərində evləni. Son zamanlar görüntülənən məşhur aktyor Şahin Yunanıstana köçməsi ilə bağlı iddialara "Hayat yoldaşım xaricdə işləyir, orada evimiz var, gedib-gəliklik" deyərək cavab verib.

Aynur

İlqaz dağlarında görüldü

Bu vaşaq Afrikanın ən sürətli və ən təhlükəli arasında

Afrikanın ən sürətli və ən təhlükəli heyvanlarından biri Kastamonu ilə həmsərhəddə İlqaz dağlarında görüldü. Və təkə 1 deyil, 1-dən çox...

Dünyanın bir çox yerində tədricən nəslin kəsilməkdə olduğu üçün qoruma altına alınan vaşaq və balaları Çankırı sərhəd bölgəsində İlqaz dağlarında görüntülənib.

"Şərq" xəbər verir ki, təbiət həvəskarı Cihaner Tekçam həm brakonyerlərin qarşısını almaq, həm də təbii həyatı ələ keçirmək üçün İlqaz dağlarının meşəlik ərazilərində sensor kameralar və fototələləri yerləşdirib.

Ankarada yaşayan Cihaner Tekçamın quraşdırdığı kameralar nəslin kəsilməkdə olan vaşaqları çəke bilib. Təbiət həvəskarı Cihaner Tekçamın kamerasına əks olunan görüntülər araşdırıldığında, vaşaqların balaları ilə İlqaz dağının təbii mühitində dolaşdığı görüldü.

Cihaner Tekçam İlqaz dağı və bölgəsində vaşaq ilə ilk dəfə qarşılaşdığını iddia edərək, uzun müddət təəccübləndiyini bildirdi. Cihaner Tekçam məqsədinin təbii və vəhşi heyvanları qorumaq olduğunu ifadə edərək, "Mənim məqsədlərim arasında brakonyerliyin qarşısını almaq var. İşim ovçulara azacıq da olsa çəkindirir, sevinərəm.

Sensor kameralarını İlqaz dağının bir çox yerində yerləşdirdikdən sonra biz İlqaz dağlarında yaşadığını bildiyimiz, lakin əvvəllər heç vaxt görmədiyimiz vaşaq növünü aşkar etdik. Kameralara baxanda və bu vaşaq növünün görəndə çox təəccübləndik. Görüntülərdən birində gün ərzində meşədə gəzən vaşaq gördük. Digər vaşaq isə gecənin qarantığında balaları ilə gəzirdi. Bu görüntüləri əldə etmək mənim üçün çox gözəl hiss idi" deyir.

Turan

100 yaşa kim çatacaq?

Xəbər o qədər də yaxşı deyil

İnsanın orta ömrü günü-gündən artır. O qədər ki, 100 yaşa qədər yaşamaq artıq xəyal deyil. Amma tədqiqatçıların son xəbərləri o qədər də yaxşı deyil. Çünki gözənilən insan ömrünün artım sürəti azalmağa başlayıb. Başqa sözlə, biz insan ömrünün yuxarı həddinə yaxınlaşırıq. Necə? Dərhal izah edək.

"Şərq" xarici mediaya istinadən xəbər verir ki, 19-cu əsrdə və 20-ci əsrin birinci yarısında tibdə irəliləyişlər sayəsində orta ömrü uzunluğunda əhəmiyyətli artımlar oldu. Əslində, 1990-cı illərdə aparılan bəzi tədqiqatlar bu gün doğulan uşaqların əksəriyyətinin bir əsrədən çox yaşayacağını proqnozlaşdırmışdı.

Lakin hazırkı təhlillər göstərir ki, son illərdə doğulan qızların 5,3 faizi, oğlanların isə 3,5 faizi 100 yaşa qədər yaşayacaq.

ABŞ-nin Çikaqodakı İllinoys Universitetinin tədqiqatçıları Honq-Konq, Avstraliya, Fransa və İspaniya kimi geniş coğrafiyada toplanan doğum və ölüm məlumatlarını araşdırıb və qlobal orta ömrü müddətini hesablayıblar.

Nəticədə 1900-cü ildə 48 olan ömür uzunluğu

1950-ci ildə 67, 2000-ci ildə 76-ya yüksəlib. Lakin 2021-ci ilə qədər bu rəqəm cəmi 1 bənd artaraq 77-ye çatıb.

Tədqiqatçılar vurğuladı ki, 1900-cü illərin əvvəllərindən bəri davam edən tendensiya davam edərsə, 2021-ci ildə gözənilən ömür uzunluğu 83 olmalıdır.

Digər tərəfdən, Böyük Britaniya Milli Statistika İdarəsinin qeydləri də göstərir ki, ölkədə orta ömrü uzunluğu məlumatların toplanmağa başladığı 1841-ci ildən bəri nəzərəcarpacaq dərəcədə artıb.

1841-ci ildə doğulan oğlan uşağının 40,2, qızın isə 42,3 yaşına qədər yaşaması gözlənilirdi. 1950-ci ildə bu rəqəmlər kişilər üçün 66,1, qadınlar üçün isə 70,6 idi. 2000-ci ilə qədər bu rəqəm kişilər üçün 75,6-ya, qadınlar üçün isə 80,4-ə çatıb.

Bununla belə, son hesablamalar göstərir ki, 2022-ci ildə doğulan kişi körpələr 78,9 yaşa, qız körpələr isə 82,8 yaşa qədər yaşaya bilər. Bu, artım tempində ciddi bir yavaşlama olduğunu bir daha ortaya qoyur.

Tədqiqatçıların açıqlamasında 21-ci əsrdə "radikal ömrün uzadılması"nın davam etdiyinə və ya da-

vam edəcəyinə dair heç bir dəlil olmadığı, "Artıq sağlamlıq yaşadığımız illərin sayının artırılmasına diqqət yetirməliyik" vurğulanıb.

"Nature Aging" elmi jurnalında dərc olunan tədqiqatın aparıcı müəllifi professor Stuart Olşanski deyir: "Bu gün yaşayan yaşlıların bir çoxu təbəbət yaradığı vaxtı yaşayır. Lakin bu tibbi sarğılar daha sürətli əmələ gəlsə də, insan ömrünə daha az töhfə verir. Bu, insan ömrünün sürətlə artdığını göstərir. Biz indi yavaş yaşlanmaya və sağlamlığın uzunömürlülüyyəne diqqət yetiririk. Sağlamlıq müddəti insanın nəinki sağ qaldığını, həm də sağlam olduğunu göstərən nisbətən yeni bir dəyərdir".

1990-cı ildə nəşr olunan məqaləsində Olşanski insan ömrünün tavanının, təxminən 85 il yaxınlaşdığını və ən mühüm nailiyyətlərin artıq arxada qaldığını bildirdi.

"Nəticələrimiz üföqlərin növlərimizin təbii uzunömürlülüyyənin sərhədləri olduğunu dair ümumi inamı alt-üst edir, gözənilən ömür isə bu günkü yerimizdən xeyli irəlidedir", - deyir Olşanski şərh edib.

Turan

Bu xəbər həyat xilas edir

Qan təzyiqi ölçmələrimizin 60 faizi səhv edilir

Yüksək qan təzyiqi dünyada 1 milyardan çox insana təsir edir. 49 yaşdan yuxarı qrupda sağlamlığa risk edən amillər arasında birinci yerdə olan qan təzyiqi hər il dünyada təxminən 11 milyon insanın ölümünə səbəb olur.

Kordobadakı Reina Sofia Xəstəxanasında çalışan kardioloq, İspaniya Kardiologiya Cəmiyyətinin üzvü Manuel Anguita əksər insanların təzyiqi düzgün ölçmədiyini, bu səbəbdən də səhətlərində ciddi problemlər yaşadığını, hətta ölümə yol açdığını deyib. "Şərq" "tr.mashable.com" a istinadən bildirir ki, M. Anguita bu ölçmələrin kritik olduğunu, çünki arterial hipertansiyonun "sessiz qatıl"ə çevrildiyini ifadə edərək "Simptomları yüngül olsa da, müalicə olunmazsa, ürək, beyin, böyrəklər və ümumilikdə bütün arterial sahəyə təsir edir. Hipertoniya xroniki böyrək çatışmazlığının, ürək çatışmazlığı və insultun ən çox yayılmış səbəbləri arasındadır və eyni zamanda miokard infarktı üçün əsas risk faktorudur", deyib. Qan təzyiqinin ölçülməsi nə qədər vacibdirsə, qan təzyiqini dəqiq ölçmək də bir o qədər vacibdir. Ancaq qan təzyiqi həmişə dəqiq ölçülmür. İspan Hipertoniya Dərnəyinin prezidenti Jose Antonio Garcia Donaire, "Hazırda qan təzyiqi ölçmələrimizin 60 faizi səhv edilir. Bu səhv həm evdə, həm də məsləhətxanalarda edilə bilər. Səhvlərə çox tez-tez rast gəlinir", söyləyib. Avropa Hipertoniya Cəmiyyətinin təlimatlarına əsasən, qan təzyiqi harada ölçülsə, ölçmə sakit bir mühitdə aparılmalı və ölçmə zamanı və ya ölçmələr arasında xəstə ilə danışılmamalıdır. Xəstə qan təzyiqinin ölçülməsindən əvvəl 3-5 dəqiqə oturub dincəlməli, ölçmədən 30 dəqiqə əvvəl siqaret çəkməməli, kofein qəbul etməməli, heç bir şey yeməməli və fiziki məşq

etməməlidir. İnsanın duruşu da mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Xəstədən oturması, kürəyini stulun arxasına söykəməsi, ayaqlarını çarpazlaşdırması, ayaqlarını yerdə saxlaması və ölçü qolunu ürəyi ilə eyni səviyyədə masanın üzərinə qoyması tələb olunur. Donaire, "Qan testi verdiyiniz zaman nəticələr obyektiv olur. Ancaq qan təzyiqiniz daim dəyişir, ona görə də bu tövsiyələrdən kənar çıxmaq ölçmənin qeyri-dəqiq olmasına səbəb ola bilər" deyib. Bu yaxınlarda "JAMA Internal Medicine" elmi jurnalında nəşr olunan bir araşdırma, qolun vəziyyətinin qan təzyiqinin ölçülməsinə təsirini araşdırdı. Nəticələr Donaireyi təsdiqləyib. Buna uyğun olaraq, ölçmə zamanı qolun qucağa qoyulması və dəstək olmadan aşığı asılması kimi çox istifadə edilən üsullar hipertoniya diaqnozunu səhv qoyulmasına səbəb ola bilər. Tədqiqatçılar müəyyən ediblər ki, qolu qucağa qoymaq sistolik (sistolik) qan təzyiqinin olduğundan 4 mmHG, diastolik (diastolik) təzyiqin isə olduğundan 4 mmHG yüksək olmasına səbəb olub. Qolu dayaq olmadan asmaq sistolik göstəricinin 7 mmHG, diastolik isə 4 mmHG yüksək olması ilə nəticələnib. Normal qan təzyiqinə gəldikdə, sistolik 120 mmHG, diastolik isə 80 mmHG hesab olunur (120/80). Avropada 140/90 və yuxarı göstəricilər hazırda hipertoniya diaqnozu - yüksək təzyiq hesab edilir. M. Anguita, "bu araşdırma bizə göstərir ki, qan təzyiqinizi davamlı olaraq qolunuza dəstəkləmədən səhv ölçsəniz, civədən az qala 7 millimetr yüksək nəticə əldə edəcəksiniz. Bu, sistolik təzyiqdə 135 ilə 142 arasındakı fərqə uyğundur. Yeni hipertoniya xəstəsi diaqnozu qoyulan insanla hipertoniya diaqnozu qoyulmayan insan arasındakı fərqi müəyyən edir", söyləyib.

Mələhat

1895 Hamdi usta Kastamonu

Dönərin ilk ixtiraçısı

Kastamonuda yaşayan Həmdi Usta olub

Küçə ləzzətləri adıyla təqdim olunan, əslində ayaqüstü yeyilən qidalarda dönərin xüsusi yeri var. Dönərin hazırda dünyada "türk dönəri" kimi tanınması da təsadüfi deyil. Çünki dönərin ixtiraçısının bir türk olduğu bilinir.

Dünyaya dönər ləzzəti təqdim edən insan Türkiyənin Kastamonu bölgəsində dünyaya gəlmiş Həmdi Ustadır. Həmdi Usta 19-cu əsrdə dönəri qidalar sırasına daxil edib. O zamanlar üçün qeyri-adi görünən bu yeməyin tərifinə qısa müddətdə geniş yayılıb, Kastamonu ilə yanaşı, Sinop, Zonqukdakda da hazırlanmağa başlayıb. "Şərq" Türkiyə mediasına istinadən Həmdi Ustanın qısa həyat hekayəsini təqdim edir. 1850-ci illərə qədər et yeməkləri qril və ya odda qovrularaq yeyilib. Daha sonra Kastamonulu məşhur kabab ustası Həmdi Usta fərqli bir axtarışa çıxıb, üföqi və şaquli şəkildə üst-üstə yığılan et parçalarını bişirməyə başlayıb. Ətlərin şaquli şəkildə manqalın qabağında çevrilərək bişirilməsi, nazik şəkildə kəsilərək çörəyin arasında təqdim olunmasıyla "Dönər kabab" icad edildi. Həmdi Ustanın bu yeni ləzzəti qısa zamanda bütün Türkiyəyə yayılıb. Sonra dünya mətbəxinə daxil olub. Bu gün dönər kabab dünyanın ən məşhur küçə delikateslərindən biridir. Həmdi Usta Kastamonuda anadan olub. O, kiçik yaşlarından kababçı sağirdi kimi fəaliyyətə başlayıb. Ustadlıq illərində üföqi şəkildə bişmiş eti daha dadlı və yumşaq olmasının yolunu tapmağa çalışıb. Uzun araşdırmalar nəticəsində anladı ki, üföqi şəkildə bişmiş eti üst-üstə qoyub şaquli şəkildə bişirmək daha yaxşı üsuldur. O, ilk dəfə 1855-ci ildə bu üsulu tətbiq edərək dönər kababını yaradıb. Dönər kabab Kastamonu və ətraf vilayətlərdə tez bir zamanda məşhurlaşdı. Həmdi Ustanın restoranı hər gün yüzlərlə müştəriyə xidmət göstərməyə başlayıb. Həmdi Usta dönər kababının populyarlaşması üçün çox şey göstərib. Dönər kababının reseptini və hazırlanmasını digər kababçılara öyrədi. Sonra da Dönərçi Kastamonulu Həmdi Ustanın nəvələri onun yolunu - üsulunu davam etdirərək bu ləzzəti günümüzə qədər çatdırıblar. Dönərçi Həmdi Usta 2019-cu ildə Türkiyədə ilk dəfə dönər restoranı olaraq beynəlxalq keyfiyyət müqafatına layiq görüldü. O, "Liderlik, Keyfiyyət, İnnovasiya və Mükəmməllik" kateqoriyasında (Business Initiative Directions) tərəfindən verilən ISAQ (Keyfiyyət üçün Beynəlxalq Ulduz Müqafatları) Qızıl Ulduz Keyfiyyət Müqafatını alıb.

Mələhat